

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

ยี่สิบแปด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การประเมินการรู่สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยบูรพา

ดวงกมล อุ่นจิตติ

๓๔ ส.ค. 2546

AG ๐๐๑๕๖๘๐

167186

ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2545

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

ISBN 974-9603-21-4

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาเรื่อง การประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2545 ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานและเป็นกำลังอันเข้มแข็งของสังคมและประเทศชาติ ขอขอบพระคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัย และกรรมการผู้อ่านผลงานของคณะฯ ดร. ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ ที่ช่วยพิจารณาเนื้อหาและให้คำแนะนำเป็นประโยชน์

ขอขอบคุณ ผศ. ดร. ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ คุณพิมพ์ เมฆสวัสดิ์ และพี่ๆ เพื่อนๆ ชาวหอสมุด มศว. ประสานมิตร ที่ให้คำแนะนำ ปรึกษาปัญหาและให้กำลังใจตลอดมา

ขอขอบคุณ อาจารย์ศักดิ์ดินา บุญเปี่ยม ภาควิชาจิตวิทยา และคุณสมกิจ กิจพูนวงศ์ ที่เอื้อเพื่อให้คำปรึกษาด้านสถิติและการวิเคราะห์ผล

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ จากคณาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันตก (ภาษาอังกฤษ) ที่อนุญาตให้ใช้เวลาในชั้นเรียนเข้าแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง และขอขอบคุณนิสิตทุกท่านที่เสียสละเวลาช่วยตอบแบบสอบถามอย่างสมบูรณ์

ดวงกมล อุ่นจิตติ

ดวงกมล อุณจิตติ. (2546) การประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี
ของมหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา.

คำสำคัญ : การรู้สารสนเทศ การประเมินตนเอง นิสิตปริญญาตรี

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนิสิต
ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา และศึกษาเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 รวม 7
คณะ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยใช้คณะเป็นตัวแบ่งได้
กลุ่มตัวอย่างจำนวน 320 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ
1. สอบถามสถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. แบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถ
เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ จำนวนทั้งสิ้น 36 ข้อ และ 3. แบบประเมินตนเองในการรู้สารสนเทศ
จำนวน 17 ข้อ ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวนทั้งสิ้น 320 ฉบับ (ร้อยละ 100) วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS for windows

จากการศึกษาพบว่านิสิตปริญญาตรีมีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปาน
กลาง และเมื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกันพบ
ว่า นิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างจากนิสิตกลุ่มสาขา
วิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตปริญญาตรี
ประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบการประเมินตนเอง
ของนิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้
ยังพบว่าระดับการรู้สารสนเทศกับการประเมินตนเองของนิสิตปริญญาตรีไม่มีความสัมพันธ์กัน

Doungkamol Unchitti. (2003) **Assessing Information Literacy among Undergraduate Students of Burapha University.** Chonburi : Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University.

Keywords : information literacy, self-assessment, undergraduate student

This study aimed to investigate and compare information literacy level of undergraduate students of Burapha University. The subjects comprised 320 freshmen students of Burapha University studying in 7 faculties during the second semester of 2002 academic year, through stratified random sampling. Questionnaire was administered. It included 3 parts of general data of respondents, information literacy test with 36 items, and self-assessment scale on information literacy with 17 items. 320 respondents were returned and then data were analyzed by SPSS for Windows.

The results revealed that information literacy level of undergraduate students of Burapha University was at a moderate level as a whole. When considered those of information literacy level of undergraduate students with different subjects, it was found that there was significant difference at .05 level among those of undergraduate students in Sciences & Technology and Humanities & Social Sciences. Self-assessment scale on information literacy was at a moderate level and there was no significant difference among those of students in different subjects. Moreover, there was no relationship between information literacy level and self-assessment by undergraduate students.

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ค
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
คำจำกัดความของการรู้สารสนเทศ	7
การรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ	13
การรู้สารสนเทศกับการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา	15
การประเมินกับการรู้สารสนเทศ	21
การสอนการรู้สารสนเทศในประเทศไทย	31
งานวิจัยที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ	35
งานวิจัยในประเทศ	35
งานวิจัยต่างประเทศ	36
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	40
การกำหนดกลุ่มประชากร	40
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	40

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	42
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	43
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	44
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
ตอนที่ 1 ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	45
ตอนที่ 2 ระดับการรู้สารสนเทศและการประเมินตนเองของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา	47
ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการรู้สารสนเทศและการประเมินตนเองของ นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา	54
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	56
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	56
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	56
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	56
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	58
อภิปรายผล	60
ข้อเสนอแนะ	64
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	75

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การประเมินการเรียนตามแนวพุทธศาสตร์.	23
2 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	39
3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	40
4 จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม	44
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี จำแนกตามเพศ	46
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี	46
7 ค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา	50
8 ค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี	50
9 ค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกตามเพศ	52
10 ค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา....	53
11 จำนวนและร้อยละของระดับการรู้สารสนเทศกับการประเมินการรู้สารสนเทศ ของนิสิตปริญญาตรี	53
12 เปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา	54
13 เปรียบเทียบการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา	54

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้โลกมีลักษณะแคบลงหรือเป็นโลกที่ไร้พรมแดนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลายประการ ที่สำคัญที่สุดเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนกระบวนการคิดของมนุษย์ที่ไม่มีสังคมใดในโลกสามารถสกัดกั้นกระแสความเปลี่ยนแปลงนี้ได้ ซึ่งช่วยให้สังคมมีทางเลือกเพื่อการศึกษาของตนเองได้มากขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กำหนดให้ "คน" เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา สิ่งที่ทำนายต่อการอยู่รอดทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของสังคมไทยในอนาคตคือ การพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนไทยให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และของชาติในที่สุด ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ปรัชญาหลักของแผนฉบับนี้ยึดถือ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ยึดทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุล พอดี รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย และเป็นพื้นฐานการพัฒนาทุกมิติอย่างเอนกธรรมที่มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543, หน้า 23) ในเรื่องการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษาไว้ดังนี้ "อุดมศึกษาไทยเป็นการศึกษาของปวงชน ผลิตบัตถิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวินัย มีความรับผิดชอบและทักษะที่เป็นที่ต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และประเทศชาติ" (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545, หน้า 51)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาได้เพิ่มความสำคัญและคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นตลอดเวลา อีกทั้งความพยายามของผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานให้ได้รับการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาอันเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้มีระดับการศึกษาสูงขึ้นและเป็นแรงผลักดันวงล้อเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าต่อไป การพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learner) เป็นพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาโดยทำให้มั่นใจว่าบุคคลนั้นมีความสามารถทางวิชาการ

เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์และใช้เหตุผล และช่วยให้ผู้เรียนสร้างโครงร่างในการเรียนรู้วิธีที่จะเรียนมหาวิทยาลัยได้จัดพื้นฐานเพื่อการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบทบาทของการเป็นพลเมืองและสมาชิกของชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศนั้นอาศัยรากฐานที่สำคัญคือ ประชากรของประเทศต้องเป็นคนที่มีความรู้ มีศักยภาพที่เพียงพอต่อการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น เช่น การรู้หนังสือ การรู้สารสนเทศ การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้รณรงค์และส่งเสริมให้ประชากรทั่วโลกโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาให้มีอัตราการรู้หนังสือของประชากรเป็นร้อยละแปดสิบห้า คำว่า การรู้หนังสือ (literacy) หมายถึง การที่บุคคลนั้นสามารถอ่านออก เขียนได้ และคิดคำนวณตัวเลข เช่น บวก ลบ คูณ หารใช้หลักคณิตศาสตร์เบื้องต้น ดังนั้นการรู้หนังสือจึงเป็นทักษะพื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคมและเพื่อสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการรู้สารสนเทศ (information literacy) เป็นทักษะในระดับที่สูงกว่าการรู้หนังสือและเป็นเป้าหมายที่กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วต้องการให้ประชากรมีความสามารถด้านนี้ คำว่า การรู้สารสนเทศ เริ่มมีการใช้คำนี้เมื่อประมาณปี ค.ศ. 1970 ปัจจุบันนักการศึกษาพยายามเคลื่อนไหวในระดับสากลเพื่อขยายขอบเขตให้ออกไปสู่คนทุกกลุ่มทุกระดับ ประชาชนผู้รู้สารสนเทศหมายถึง ผู้ที่ได้เรียนรู้ว่าจะทำอย่างไรจึงจะเกิดการเรียนรู้โดยตระหนักว่าจะจัดการกับความรู้ได้อย่างไร จะพบสารสนเทศโดยวิธีใด และทำอย่างไรจึงจะใช้สารสนเทศเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (พงศศักดิ์ สังขวิทยบุญ, 2541, หน้า 24) การรู้สารสนเทศเป็นองค์ประกอบหลักและตัวเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การรู้สารสนเทศจะช่วยขยายการเรียนรู้นอกเหนือจากสภาพการเรียนรู้ในชั้นเรียนและฝึกการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อเตรียมตัวไปประกอบอาชีพแรกและเพิ่มความรับผิดชอบงานอื่นๆ ต่อไปในอนาคต

การรู้สารสนเทศเป็นความสามารถที่ต้องการให้บุคคลรู้สึกตระหนักเมื่อมีความต้องการสารสนเทศและมีความสามารถในการกำหนด การประเมินคุณค่าสารสนเทศและใช้สารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสภาพแวดล้อมที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการรู้สารสนเทศยิ่งเพิ่มความสำคัญมากยิ่งขึ้นเนื่องจากบุคคลต้องเผชิญกับสารสนเทศที่มีจำนวนมากและเพิ่มปริมาณอย่างรวดเร็วรวมถึงสารสนเทศเหล่านั้นมีความซับซ้อนมากกว่าในอดีตทั้งในสถาบันการศึกษา สถานที่ทำงานและชีวิตส่วนตัว สารสนเทศแพร่กระจายสู่บุคคลได้หลากหลายช่องทาง มีหลายรูปแบบและสารสนเทศจำนวนมากไม่ได้ผ่านการตรวจสอบหรือกลั่นกรอง ความถูกต้อง ความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือและคุณภาพของสารสนเทศซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการใช้สารสนเทศเหล่านั้น ดังนั้นบุคคลควรจะต้องมีความสามารถในการเข้าถึง การวิเคราะห์ และการ

ประเมินค่า นอกจากนี้การรู้สารสนเทศมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งมีผลกระทบต่อบุคคล ระบบการศึกษาและสภาพแวดล้อมทางสังคม ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้บุคคลสามารถใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ฐานข้อมูล และเทคโนโลยีอื่นๆ เพื่อผลสัมฤทธิ์เชิงวิชาการ รวมถึงงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเป้าหมายเฉพาะของแต่ละบุคคล ดังนั้นการเป็นผู้รู้สารสนเทศจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีบางอย่าง การแสดงออกที่บอกถึงศักยภาพของการรู้สารสนเทศนั้นมักจะมีส่วนเชื่อมกับทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแต่มีข้อแตกต่างกันคือ การรู้สารสนเทศจะเน้นที่เนื้อหา การสื่อสาร การวิเคราะห์ การสืบค้นสารสนเทศและการประเมินค่า ส่วนทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ความสำคัญต่อความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องเทคโนโลยี ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ความชำนาญและทักษะการใช้เทคโนโลยี (ACRL., 2002, online)

ประการสำคัญการรู้สารสนเทศเป็นการสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นประโยชน์ต่อสภาพการเรียนรู้ทุกรูปแบบทุกแขนงวิชา และต่อการศึกษาทุกระดับโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาช่วยให้ผู้เรียนรอบรู้ในเนื้อหาและขยายความคิดออกไป การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลไกนำพาคนให้พัฒนาคุณภาพของตนอยู่เสมอ ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนานิสิตให้มีทักษะด้านต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตนับว่ามีความสำคัญมากเพราะผู้สอนไม่สามารถชักชวน สอนหรือท้าทายให้นิสิตนักศึกษาเรียนรู้ในทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นจะต้องรู้ก่อนที่จะจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย (รังสรรค์ สุกันทา, 2543, หน้า18) ด้วยเหตุนี้การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยจึงควรมุ่งที่จะส่งเสริมแนะนำให้นิสิตค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองเพื่อเปิดโอกาสให้สามารถคิดวินิจฉัยปัญหาในเรื่องต่างๆ ในสาขาวิชาเฉพาะที่สนใจได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล แต่สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันพบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ขาดทักษะในการคิดเพื่อการสืบค้นทักษะในการประมวลความรู้โดยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์, 2540)

การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนิสิตศึกษานั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหาร อาจารย์ทุกคน/สาขาวิชา บรรณารักษ์ หน่วยงานบริการ ฯลฯ ดังนั้นถ้ามหาวิทยาลัยได้ทราบถึงระดับความรู้ความสามารถในการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยบูรพาจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้บริการวิชาการแก่นิสิต เช่น สำนักหอสมุด สำนักคอมพิวเตอร์ เพื่อหาแนวทางหรือวิธีส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากแหล่งสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตออกป้อน

บรรลุผลดังปณิธานของมหาวิทยาลัยบูรพาและสอดคล้องกับแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพาตามกลุ่มสาขาวิชา
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพาตามกลุ่มสาขาวิชา
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประเมินการรู้สารสนเทศกับระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา

สมมติฐานการวิจัย

1. นิสิตปริญญาตรีมีระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองสัมพันธ์กับระดับการรู้สารสนเทศ
2. นิสิตปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีระดับการรู้สารสนเทศต่างกัน
3. นิสิตปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบถึงระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยบูรพา
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางแก่บรรณารักษ์หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดวิธีการเพื่อส่งเสริมให้นิสิตมีทักษะในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากแหล่งสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นियามศัพท์เฉพาะ

นิติตปริญาตราตรี หมายถึง นิติตชายและหญิงที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ทุกคนที่เรียนภาคปกติ

กลุ่มสาขาวิชา หมายถึง กลุ่มสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยบูรพา จำแนกได้ดังนี้

1. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
2. วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ (หมายเหตุ ยกเว้น วิทยาลัยพาณิชยนาวิ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสารสนเทศกับการศึกษาค้นคว้า ในภาคเรียนที่1/2545)

การรู้สารสนเทศ หมายถึง ความรู้และความสามารถของนิติตปริญาตราตรีในการแสวงหาสารสนเทศ การใช้เครื่องมือเพื่อเข้าถึงสารสนเทศ การค้นคว้าและรวบรวม การวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศ และการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

การรู้สารสนเทศของนิติตปริญาตราตรี 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. การกำหนดขอบเขต/หัวข้อสารสนเทศที่ต้องการ
2. การกำหนดแหล่งและค้นคืนสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การสร้างกลยุทธ์ในการค้นคืนสารสนเทศ
4. การประเมินคุณค่าสารสนเทศ
5. การรวบรวมและสังเคราะห์สารสนเทศ

ระดับการรู้สารสนเทศของนิติตปริญาตราตรี หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ (จำนวน 36 ข้อ) จำแนกเป็น 3 ระดับ โดยคิดจากค่าพิสัยหารด้วยจำนวนชั้นเกณฑ์การแปลความหมาย มีดังนี้

คะแนน ระหว่าง 0 – 12 หมายถึง มีระดับการรู้สารสนเทศต่ำ

คะแนน ระหว่าง 13 – 24 หมายถึง มีระดับการรู้สารสนเทศปานกลาง

คะแนน ระหว่าง 25 – 36 หมายถึง มีระดับการรู้สารสนเทศสูง

การแบ่งระดับการรู้สารสนเทศของนิติตปริญาตราตรีจำแนกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นเกณฑ์แบ่งกลุ่ม ดังนี้

1. นิสิตปริญญาตรีที่มีการรู้สารสนเทศในกลุ่มสูง หมายถึง นิสิตปริญญาตรีที่มีค่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ย (23.06) ขึ้นไป

2. นิสิตปริญญาตรีที่มีการรู้สารสนเทศในกลุ่มต่ำ หมายถึง นิสิตปริญญาตรีที่มีค่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ย (23.05) ลงมา

การแบ่งระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์แบ่งกลุ่ม ดังนี้

1. นิสิตปริญญาตรีที่ประเมินการรู้สารสนเทศในกลุ่มสูง หมายถึง นิสิตปริญญาตรีที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินตนเองสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม (2.35)

2. นิสิตปริญญาตรีที่ประเมินการรู้สารสนเทศในกลุ่มต่ำ หมายถึง นิสิตปริญญาตรีที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินตนเองต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม (2.34)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. คำจำกัดความของการรู้สารสนเทศ
2. การรู้สารสนเทศกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. การรู้สารสนเทศกับการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา
4. การประเมินกับการรู้สารสนเทศ
5. การสอนการรู้สารสนเทศในประเทศไทย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ

คำจำกัดความของการรู้สารสนเทศ

การใช้คำว่า การรู้สารสนเทศ เกิดขึ้นครั้งแรกประมาณ ปี ค.ศ. 1974 เพื่อแสดงแทนบางสิ่งที่ไม่สามารถอธิบายได้อย่างครอบคลุมในสิ่งที่บรรณารักษ์ทำในช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา เช่น การสอนเขียนบรรณานุกรม การสอนวิธีศึกษาค้นคว้าและทำรายงาน การสอนวิธีใช้ห้องสมุด การส่งเสริมบริการแก่ผู้ใช้เป็นสิ่งที่แสดงถึงเป้าหมายของห้องสมุดได้เป็นอย่างดี การรู้สารสนเทศเป็นการส่งเสริมวัตถุประสงค์ของการสอนทักษะการค้นสารสนเทศเพื่อคนทุกกลุ่มทุกวัย เป็นการเตรียมคนให้ใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพในทุกสถานการณ์ (Tiefel, 1995, p.326) ประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งเป้าหมาย ในปีค.ศ. 2000 จะเป็นชาติแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะการรู้สารสนเทศก็เป็นทักษะสำคัญของกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาอาจถูกคาดหวังให้วัดทักษะการรู้สารสนเทศของบัณฑิตที่จะนำไปใช้ในชีวิตจริงรวมทั้งประเมินบทบาทของตนในการให้ทักษะที่จำเป็นแก่นักศึกษา (Anderson, 1997) ดังนั้นความหมายโดยนัยของการรู้สารสนเทศคือ ความสำนึกและการเอาใจใส่อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจำแนกความต้องการสารสนเทศ การใช้เครื่องมือค้นคว้าและประมวลผลเพื่อชี้และกำหนดสารสนเทศ การประเมินค่า เรียนรู้จากสิ่งนั้นและสื่อสาร การวิเคราะห์ สังเคราะห์

สารสนเทศเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ ในการประชุมของประธานสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ด้านการรู้สารสนเทศ เมื่อวันที่ 10 มกราคม ค.ศ.1989 ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ได้อธิบายว่า “บุคคลผู้รู้สารสนเทศคือ บุคคลที่เรียนรู้วิธีที่จะเรียนเพราะรู้ว่าความรู้นั้นเกิดขึ้นอย่างไร วิธีวิธีการค้นหาสารสนเทศและวิธีใช้สารสนเทศซึ่งคนอื่น ๆ สามารถเรียนรู้จากบุคคลเหล่านี้ได้ เป็นบุคคลที่เตรียมพร้อมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพราะสามารถหาสารสนเทศที่ต้องการเพื่องานหรือการตัดสินใจได้” (American Library Association, 1989)

การประชุมการรู้สารสนเทศระดับชาติ ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ 1992 ให้นิยามคำ "การรู้สารสนเทศ" ว่าเป็นความสามารถในการเข้าถึง ประเมินและใช้สารสนเทศจากหลากหลายแหล่ง คุณลักษณะของบุคคลที่รู้สารสนเทศได้แก่ การตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์เพื่อการตัดสินใจที่ชาญฉลาดในวิชาชีพและชีวิตส่วนตัว ความสามารถในการสร้างคำถามหรือกำหนดสารสนเทศที่ต้องการได้ ความสามารถที่จะคิดและประเมินวิธีการค้นหาได้หลายแบบ ความสามารถในการใช้เครื่องมือที่แตกต่างกันได้ ความสามารถที่จะประเมินสารสนเทศบนพื้นฐานของความน่าเชื่อถือ ความสมบูรณ์ รูปแบบ ความเที่ยงตรง ทรรศนะ ความเชื่อมั่น ถูกกาลเทศะ ความสามารถในการแยกแยะสารสนเทศออกจากการโฆษณาชวนเชื่อและการเสียดสี ความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศได้หลากหลายรูปแบบ สามารถสังเคราะห์สารสนเทศจากหลายๆ แหล่งเพื่อใช้ตัดสินใจหรือสร้างสารสนเทศใหม่ได้ (Anderson, 1997)

บิจอนเนอร์ (Bjorner) กล่าวถึงคุณลักษณะของการรู้สารสนเทศว่า ทุกคนสามารถเป็นผู้รู้สารสนเทศได้ การรู้สารสนเทศเป็นผลจากการปฏิบัติ ลงมือกระทำ ใช้ในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ ทักษะสารสนเทศเป็นสิ่งที่ถ่ายโอนจากความรู้ในสาขาหนึ่งไปยังอีกสาขาจากผลงานชิ้นหนึ่งไปสู่ชิ้นอื่น นอกจากนี้ยังเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้คนสามารถจัดการกับสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ (Bjorner, 1991 cited in Rader, 1995, p.273) มาไรส์ (Marais) ได้ให้ความหมายของทักษะและการรู้สารสนเทศว่าเป็นทัศนคติและทักษะของกระบวนการแสวงหาความรู้และเป็นสิ่งที่กำหนดถึงวิธีที่คนจะใช้สารสนเทศเพื่อประโยชน์อย่างแท้จริงใช้สร้างสรรค์ผลงาน เพื่อการดำรงชีวิต ให้ปฏิบัติงานและสื่อสารในสังคมสารสนเทศ. (Marais, 1992 ,p.75 cited in Hepworth, 1999, online) ดังนั้นการรู้สารสนเทศจึงเป็นความสามารถด้านการรู้แหล่ง กระบวนการและการใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการของแต่ละบุคคลตามกระแสของสังคมสารสนเทศ (information society) การรู้สารสนเทศเป็นเสมือนศิลปศาสตร์แขนงหนึ่งที่ส่งเสริมองค์ความรู้ให้แพร่กระจายและเกิดขึ้น อีกทั้งเป็นการส่งเสริมเป้าหมาย

ทางการศึกษา สร้างสรรค์สังคมที่มีเสรีภาพ ประชากรที่มีความรู้และสังคมประชาธิปไตย (Shapiro & Hughes, 1996, online)

ในปี ค.ศ.1997 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งสถาบันเพื่อการรู้สารสนเทศ (The Institute for Information Literacy ; IIL) ดำเนินงานโดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและการวิจัย ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้สมาคมห้องสมุดอเมริกันซึ่งก่อนหน้านี้รู้จักกันในนามของสถาบันการรู้สารสนเทศแห่งชาติ (The National Information Literacy Institute) (Oberman, n.d.) ต่อมา มีการเสนอโครงการการศึกษาเพื่อชี้/จำแนกเกณฑ์การประเมินโปรแกรมการรู้สารสนเทศในระดับปริญญาตรีและคัดเลือกโปรแกรมที่ใช้สำหรับตรวจวัด (โครงการมีระยะเวลา 37 เดือน เริ่มต้นเดือนมกราคม ค.ศ.2000) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษานี้เสนอในที่ประชุมระดับชาติและเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง กรรมการอำนวยการของสถาบันฯ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานไว้ 4 ประการ คือ 1. เตรียมบรรณารักษ์เพื่อเป็นผู้สอนโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ 2. สนับสนุนบรรณารักษ์ นักการศึกษาและผู้บริหารในการเป็นผู้นำเพื่อพัฒนาและริเริ่มโปรแกรมการรู้สารสนเทศ 3. สร้างความสัมพันธ์ใหม่โดยผ่านชุมชนการศึกษาเพื่อทำงานพัฒนาหลักสูตรการรู้สารสนเทศ 4. เสนอโอกาสเพื่อการเติบโตและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงเรื่อง การรู้สารสนเทศ (Kirk, 2001 ,online)

การรู้สารสนเทศเป็นชุดความสามารถที่ต้องการให้บุคคลตระหนักรู้เมื่อมีความต้องการสารสนเทศและมีความสามารถในการกำหนด ประเมินค่าและใช้สารสนเทศที่ต้องการนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ การรู้สารสนเทศได้เพิ่มความสำคัญในสภาพแวดล้อมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและแหล่งสารสนเทศที่เพิ่มทวีขึ้น จากสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและสังคมที่ขยายตัวทำให้บุคคลต้องเผชิญกับความหลากหลายในการเลือกสารสนเทศที่มีปริมาณมากในการศึกษา การทำงานและในชีวิตประจำวัน สารสนเทศสามารถหาได้จากห้องสมุด แหล่งชุมชน /องค์กรเฉพาะด้าน สื่อประเภทต่างๆ และอินเทอร์เน็ต สิ่งเหล่านี้มีจำนวนเพิ่มขึ้นและเข้าถึงบุคคลอย่างไม่จำกัดรูปแบบซึ่งก่อให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความชอบธรรมในการผลิต ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ สารสนเทศแพร่กระจายผ่านสื่อที่หลากหลายทั้งในรูปกราฟิก เสียงและข้อความซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความสามารถของบุคคลที่จะประเมินและเข้าใจสารสนเทศ สมาคมศึกษานิเทศก์และพัฒนาลัทธิ (Association of Supervision and Curriculum Development ; ASCD) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กระตุ้นให้โรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยบูรณาการโปรแกรมการรู้สารสนเทศเข้ากับโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนทุกคนโดยให้ความสำคัญว่าควรเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ทางการศึกษาของนักศึกษาทุกคน (พงศศักดิ์

สังขวิทยุ, 2541, หน้า 25) นอกจากนี้ความไม่แน่นอนของคุณภาพและปริมาณที่เพิ่มขึ้นของสารสนเทศก็เป็นประเด็นที่ทำนายต่อสังคม เพราะการมีสารสนเทศจำนวนมากแต่ไม่มีความเหมาะสมนั้นไม่สามารถสร้างประชากรที่มีคุณภาพได้จำเป็นต้องมีการสนับสนุนจากการมีความสามารถที่จำเป็นหลาย ๆ อย่างเพื่อการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

เฮ็บเวิร์ธ (Hepworth, 1999, online)) อธิบายคุณลักษณะของนักศึกษาที่รู้สารสนเทศว่าเป็นบุคคลที่คาดว่าจะต้องทำสิ่งเหล่านี้ได้

1. ตระหนักว่าสารสนเทศที่ถูกต้องและสมบูรณ์ (ข้อความ ตัวเลข ภาพ) เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจที่ชาญฉลาดหรือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการใช้งานก่อให้เกิดประโยชน์ สามารถริเริ่มกระบวนการจัดการสารสนเทศ มีความเชื่อมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค/ปัญหาโดยใช้ความรู้ที่ค้นพบ
2. ตัดสินใจได้อย่างชัดเจนหรือมองเห็นแง่มุมของปัญหาที่จะแก้ไข เช่น กำหนดแนวคิดที่เหมาะสมกับปัญหา การระดมสมอง
3. แจกแจงและตัดสินใจประเภทสารสนเทศที่ต้องการใช้งาน เช่น ประเภทวัสดุ วิธีสื่อสาร ความเข้าใจเนื้อหาสารสนเทศ ผลสำเร็จของชิ้นงานที่คาดหวัง
4. สร้างคำถามบนพื้นฐานสารสนเทศที่จำเป็นเพื่อช่วยกำหนดสิ่งที่ต้องการ เช่น ประสิทธิภาพหรือความรู้เดิม กรณีศึกษา การเรียนรู้วิธีการหรือเทคนิคที่จำเป็น
5. จำแนกหรือแจกแจงถึงสภาพความเป็นจริง ความถูกต้องและคุณค่าของแหล่งสารสนเทศปฐมภูมิและทุติยภูมิ
6. พัฒนากลยุทธ์การค้นที่ประสบผลสำเร็จเพื่อเข้าถึงเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงเทคนิคการอ่าน การสำรวจข้อมูลที่ค้นพบ
7. รวบรวมสารสนเทศจากแหล่งทุติยภูมิโดยใช้เทคนิคที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล รู้วิธีใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบค้น
8. จัดการและจัดเก็บสารสนเทศ เช่น การเขียนอ้างอิง บรรณานุกรม ทักษะการจดบันทึก การจัดการข้อมูล การสร้างฐานข้อมูล
9. แปลความ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินคุณค่า พิจารณาความเที่ยงตรงของข้อมูลก่อนการนำไปใช้
10. พัฒนาทักษะการตัดสินใจ หยั่งรู้ และคาดการณ์ถึงลักษณะการใช้งานในอนาคต โดยมองในแง่มุมของสถานการณ์ที่แตกต่างกัน
11. ใช้เครื่องมือที่เหมาะสม และมีวิธีการนำเสนอสิ่งที่ค้นพบเพื่อการสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์

12. พัฒนากลยุทธ์และเทคนิคการเผยแพร่ผลลัพธ์และการทำรายงาน เช่น จัดทำเป็นแฟ้มข้อมูล pdf , html

13. ปรับแนวคิดและพฤติกรรมเพื่อใช้ในสถานการณ์หรือเนื้อหาอื่นได้

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การรู้สารสนเทศนั้นเป็นมากกว่าทักษะการใช้ห้องสมุดและเป็นทักษะเชิงกลไรมากกว่าทักษะด้านเทคโนโลยี ในช่วงไม่กี่ปีมานี้มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าการอุดมศึกษาเริ่มเข้าใจบทบาทของสารสนเทศในสังคมและตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน (Oberman, n.d.) สถาบันการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการส่งเสริมการรู้สารสนเทศกันอย่างจริงจัง เช่น กรณีของสมาคมวิทยาลัยและโรงเรียนภาคใต้ (Southern Association of Colleges and Schools, SACS) ที่ทำหน้าที่รับรองวิทยฐานะสถานศึกษาของภาคใต้ได้ให้ความสำคัญของการรู้สารสนเทศกำหนดเป็นเกณฑ์หนึ่งในการตรวจเพื่อรับรองวิทยฐานะ โดยระบุอย่างชัดเจนถึงประเด็นที่เกี่ยวกับห้องสมุดว่า ห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ต้องจัดให้นักศึกษามีโอกาสที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ บรรณารักษ์ต้องทำงานร่วมกับคณาจารย์และเป็นผู้จัดหาสารสนเทศเพื่อช่วยให้นักศึกษาได้ใช้ทรัพยากรสารสนเทศเพื่องานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ควรมีเป้าหมายเพื่อช่วยนักศึกษาได้พัฒนาการรู้สารสนเทศมีความสามารถในการกำหนดแหล่งสารสนเทศ ประเมินค่าและใช้สารสนเทศเพื่อการเป็นผู้เรียนตลอดชีวิต เรียนรู้อย่างอิสระ (SACS, 1996 cited in Brenenson, 2000, online) นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเรื่องเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศเพื่อให้นักศึกษามีความรู้พื้นฐานและความสามารถเบื้องต้นในการใช้แหล่งเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคต สถาบันการศึกษาต้องหาวิธีการทำให้นักศึกษาได้มาซึ่งความรู้พื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์และแหล่งเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

สมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัย (Association of College & Research Libraries ; ACRL) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศโดยแบ่งออกเป็น มาตรฐาน 5 อย่าง (ดัชนีบ่งชี้ 22 ตัว) ดังนี้

1. การรู้ (know) หมายถึง นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศกำหนดลักษณะโดยทั่วไปและขยายออกไปถึงสารสนเทศที่ต้องการ มาตรฐานนี้เป็นพื้นฐานของมาตรฐานอื่น ๆ เป็นการค้นหาจุดที่เน้นสารสนเทศที่ต้องการขยายทางเลือกต่าง ๆ เพื่อให้พบกับสิ่งที่ต้องการ ความเข้าใจเบื้องต้นถึงวิธีที่สารสนเทศเกิดขึ้น การรวบรวม และการแพร่กระจายสารสนเทศ

2. การเข้าถึง (access) นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เน้นความสามารถของนักศึกษาที่จะเข้าถึงสารสนเทศเพราะถ้าไม่

สามารถทำความเข้าใจถึงสิ่งที่ต้องการก็ทำให้เกิดปัญหาในการเข้าถึงสารสนเทศ วิธีการรวบรวมสารสนเทศสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การทดลองในห้องปฏิบัติการ การเก็บข้อมูลภาคสนาม ฯลฯ และการค้นคว้าในห้องสมุดก็มีระบบการสืบค้นและกลยุทธ์ที่ต้องใช้ค้นหาหลายรูปแบบ

3. การประเมิน (evaluate) นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและคัดเลือกให้เข้ากับพื้นฐานความรู้เดิมโดยคำนึงในแง่ของคุณค่ามาตรฐานนี้สำคัญเพราะปริมาณ ลักษณะและรูปแบบของสารสนเทศที่หาได้มีจำนวนมากดังนั้น นักศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถที่จะวิเคราะห์สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณ

4. การใช้ (use) นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศในฐานะของปัจเจกบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มาตรฐานนี้มุ่งถึงวิธีการใช้สารสนเทศที่หลากหลาย เช่น การติดต่อสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้จากสถานศึกษา

5. จริยธรรม / กฎหมาย (ethical /legal) นักศึกษาผู้รู้สารสนเทศมีความรู้และเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจ กฎหมายและสังคม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศอย่างถูกกฎหมายและมีจริยธรรม มาตรฐานนี้ตระหนักว่านักศึกษาต้องได้รับการสอนเรื่องสารสนเทศในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจและการเมือง (ACRL, 2002 ,online)

การตระหนักถึงความสำคัญและกิจกรรมเรื่องการเรียนรู้สารสนเทศได้แพร่หลายไปทั่วโลก มิใช่เกิดขึ้นเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปเท่านั้นในซีกโลกอื่น ๆ ก็มีความพยายามในเรื่องนี้เช่นกัน (พงศศักดิ์ สังขภิญโญ, 2541, หน้า 25-26) ดังเช่นประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สารสนเทศโดยปรับปรุงจากมาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกาแต่มีข้อแตกต่างในมาตรฐานข้อที่ 4 และ 7 มาตรฐานการเรียนรู้สารสนเทศของประเทศออสเตรเลีย ฉบับแรกประกาศเมื่อปี ค.ศ. 2001 ต่อมามีการปรับปรุงแก้ไขและคาดว่าจะประกาศมาตรฐานฉบับที่ 2 ในปีค.ศ. 2003 (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ http://www.caul.edu.au/caul_doc/infolitstandarda2001.doc และ <http://www.lianza.org.nz/literacy.html>) ในกลุ่มประเทศโลกที่สาม เช่น ออสเตรเลีย แอฟริกาใต้ ก็มีความพยายามในเรื่องนี้อย่างเข้มข้น ในช่วงระยะเวลา 10 ปีมานี้ประเทศอูกันดา มีประสบการณ์ในการประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการสื่อสารและมีอัตราการใช้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รัฐบาลได้กำหนดนโยบายระดับชาติรวมถึงแผนดำเนินงาน/ปฏิบัติการ ส่งเสริมให้มีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายในคนทุกกลุ่มสาขาอาชีพและทุกระดับ ตัวอย่างของกิจกรรมที่ประเทศอูกันดาทำเพื่อความสำเร็จของการรู้สารสนเทศ เช่น กำหนดเป้าหมายทางการศึกษาให้

ประชากรทุกคนรู้หนังสือ (100 เปอร์เซ็นต์) กำหนดนโยบายสารสนเทศและการสื่อสารของชาติ เพื่อส่งเสริมการใช้สารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน (Abidi, 2002) สำหรับประเทศออฟริกาได้นั้นได้มีผู้วิเคราะห์ว่าเป็นสังคมที่กำลังก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ ต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายหลายอย่างจึงต้องปรับโครงสร้างและวางแผน การพัฒนา ในปี ค.ศ. 1996 มีการประชุมเรื่อง สังคมสารสนเทศและการพัฒนา (Information Society and Development Conference) ซึ่งผลจากการประชุมได้นำมากำหนดเป็นแผน พัฒนาโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนที่เรียกชื่อว่า "Curriculum 2005" นับเป็นครั้งแรกของ ประเทศออฟริกาใต้ที่มีระบบการศึกษาและการฝึกอบรมแห่งชาติโดยมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของ พลเมืองและประเทศ และมีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งที่ระบุถึง การช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต นับได้ว่าออฟริกาใต้เป็นประเทศที่มีกิจกรรมการรู้สารสนเทศมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน (Walter, 1995 cited in Bundy, 2001, online)

กล่าวโดยสรุปการรู้สารสนเทศเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีบทบาทต่อทุก สาขาวิชาต่อสภาพการเรียนรู้ทุกรูปแบบและการศึกษาทุกระดับ ช่วยให้ผู้เรียนรอบรู้ในเนื้อหาและ ขยายการศึกษาค้นคว้าออกไป สามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ บุคคลที่รู้สารสนเทศต้อง มีความสามารถดังนี้ พิจารณาหรือกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้ เข้าถึงสารสนเทศ ที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประเมินสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศอย่างมี วิจารณญาณ ประมวลสารสนเทศที่คัดเลือกแล้วเข้ากับความรู้เดิมของตน ใช้สารสนเทศอย่างมี ประสิทธิภาพเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ มีความเข้าใจประเด็นทางเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม ที่เกี่ยวกับการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ การใช้สารสนเทศอย่างมีจริยธรรมและถูกกฎหมาย (ACRL, 2000) การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคนในยุคสารสนเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นิสิตนักศึกษาและนักวิจัย แต่การรู้สารสนเทศไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติหากเกิดจากการเรียน รู้และฝึกปฏิบัติ ดังนั้นจึงเป็นบทบาทของสถาบันการศึกษาที่จะต้องพยายามให้ความรู้และการ ฝึกอบรมให้แก่ผู้เรียน (สุพัฒน์ สองแสงจันทร์, 2540, หน้า 67)

การรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ

แนวคิดเรื่องทักษะและการรู้สารสนเทศถูกนำมาใช้หลากหลายวิธีในช่วงต้นทศวรรษ 1970 เช่นคำว่า ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการค้นคว้าวิจัย ทักษะห้องสมุด ซึ่งนำมาใช้ในแง่มุมของ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีนัยเพื่อการเตรียมตัวสำหรับการ ทำงานและการผลิตที่ต่อเนื่อง ถ้าเป็นเรื่องการรู้เทคโนโลยีจะเกี่ยวข้องในแง่การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

เพื่อการเข้าถึงและการแพร่กระจายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการนำไปสู่การเป็นผู้เรียนผู้ตลอดชีวิต รู้จักวิธีการรวบรวมและใช้ข้อมูลปฐมภูมิซึ่งอาจมีรูปแบบที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล (Hepworth, 1999, online) ความต้องการและความสำคัญของการรู้สารสนเทศนั้นมีการกล่าวถึงในวรรณกรรมด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และมีข้อเสนอแนะว่าการรู้สารสนเทศควรจะอยู่ภายใต้ทักษะและความรู้ที่เกี่ยวกับการค้นหาสารสนเทศและการค้นคืน รวมถึงความเข้าใจในระดับที่ลึกซึ้งเพื่อเข้าถึงเนื้อหาสารสนเทศในยุคสังคมสารสนเทศ รวมทั้งในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเป็นผู้เรียนผู้ตลอดชีวิต ในรายงานการประชุมสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ปีค.ศ. 1989 ได้เน้นความสำคัญของการเข้าใจถึงกระบวนการเกิดสารสนเทศ การรวบรวมและการใช้สารสนเทศ บุคคลที่รู้สารสนเทศสามารถสอนหรือถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้แก่บุคคลอื่น ๆ ได้

ในมาตรฐานของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยได้จำแนกความแตกต่างของการรู้สารสนเทศกับการรู้เทคโนโลยี การรู้ คือ กรอบหรือแนวคิดเชิงสติปัญญาของความเข้าใจ การค้นหา การประเมิน และการใช้สารสนเทศ เน้นที่ตัวสารสนเทศไม่ใช่เทคโนโลยีซึ่งสอดคล้องกับสภาการวิจัยแห่งชาติ (The National Research Council ; NCR) ได้จำแนกระดับของพื้นฐานการรู้เทคโนโลยีเป็น 2 ระดับ คือ การรู้เบื้องต้นหมายถึง ระดับที่น้อยที่สุดของความคุ้นเคยกับเครื่องมือเทคโนโลยี เช่น โปรแกรมประมวลผล จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โปรแกรมการค้นเว็บ และระดับที่ชำนาญ/คล่องแคล่ว หมายถึง มีความเข้าใจเทคโนโลยีสามารถประยุกต์เพื่อผลิตผลงานและใช้ในชีวิตประจำวัน (NCR, 1999 cited in Brandt, 2001) การเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีสามารถจำแนกทักษะการเรียนรู้เป็น 2 ระดับ คือ 1. เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยี 2. เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีซึ่งการฝึกฝนหรือสร้างนักศึกษาให้เป็นผู้ที่รู้สารสนเทศหรือมีความเชี่ยวชาญนั้นต้องมีทักษะการเรียนรู้ในระดับที่สองสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสื่อเพื่อพัฒนาทักษะ วิธีการคิดวิเคราะห์ (Zhang, 2002, p.358)

การรู้เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นมาก่อนการรู้สารสนเทศ นักศึกษาที่มีทักษะและความรู้เรื่องเทคโนโลยีจะสามารถเข้าถึงโปรแกรมการรู้สารสนเทศได้ดีกว่าเพราะมีทักษะพื้นฐานการจัดโปรแกรมอาจสอนแบบวันเดียว สอนวิธีการใช้ระบบ แต่ควรตระหนักว่าเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหา สอนเรื่องใหม่ ๆ สอนทดแทนความรู้เดิมเพราะระบบสารสนเทศมีความซับซ้อนและพัฒนาเพิ่มขึ้นซึ่งอาจก่อให้เกิดความคับข้องใจแก่ผู้ใช้ ก่อนการแพร่หลายของคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) บรรณารักษณ์มีบทบาทด้านการสอน เช่น การเขียนบรรณานุกรม วิธีการใช้ห้องสมุด วิธีค้นคว้าวิจัยด้วยรูปแบบที่ผู้ใช้ห้องสมุดคุ้นเคย และเมื่อสารสนเทศยุคใหม่กลายเป็นข้อมูลดิจิทัลที่เพิ่ม

ปริมาณมากขึ้นสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ในระยะไกลทำให้เกิดคำถามเรื่องประสิทธิภาพและวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ สถาบันการศึกษาหลายแห่งยอมรับว่า การรู้สารสนเทศเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นของการศึกษาในยุคสารสนเทศและระบบสารสนเทศมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในระดับอุดมศึกษาการรู้เทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและนักศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องนี้ซึ่งอาจจัดเป็นรายวิชาสอนเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือ สารสนเทศเว็ลด์ไวด์เว็บ เพราะนับตั้งแต่แหล่งสารสนเทศบนเครือข่ายและคอมพิวเตอร์กลายเป็นส่วนสำคัญของการสืบค้นสารสนเทศความรู้เรื่องเทคโนโลยีจึงจำเป็นมากขึ้นไม่ใช่แค่รู้วิธีหรือขั้นตอนการใช้เบื้องต้นเท่านั้นควรมีความคิดรวบยอด เข้าใจสภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยีซึ่งแหล่งสารสนเทศนั้นเกิดขึ้นด้วย เช่น วิธีการประมวลผล การแสดงผล การแปลความหมายของผลลัพธ์ (Brandt, 2001, pp.73-74) นอกจากนี้ยังมีผลจากการศึกษาค้นคว้าที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันถึงแม้จะมีสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เผยแพร่จำนวนมากแต่ไม่สามารถเข้าถึงสารสนเทศเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพหรือบางครั้งก็ค้นไม่พบเนื่องจากขาดประสบการณ์หรือเทคนิคที่จะใช้เพื่อการสืบค้น รวมถึงไม่เข้าใจสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้แบบเครือข่ายสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เน้นให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรมเรื่องการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาที่เข้าเรียนใหม่ผู้ซึ่งขาดความพร้อมในเรื่องการวิจัย/การค้นคว้าด้วยตนเอง (Zhang, 2002, p.358)

การรู้สารสนเทศกับการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา

การรู้สารสนเทศเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจในวงการศึกษาในช่วงทศวรรษที่ 1990 มีวรรณกรรมและผลงานจำนวนมากที่กล่าวถึงเรื่องนี้โดยให้ข้อคิดว่า การรู้สารสนเทศเป็นแก่นของเป้าหมายทางการศึกษา และควรกำหนดเป็นองค์ประกอบกลางของหลักสูตรการเรียนการสอน การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากแง่มุมของการคิดอย่างมีเหตุผลด้านการศึกษาที่สืบเนื่องมาจากพัฒนาการของบริการห้องสมุดและการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ การสอนการใช้ห้องสมุด การปฏิรูปการศึกษาและการใช้แหล่งสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ (สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์) การใช้เทคโนโลยีและการประเมินผล ต้นศตวรรษที่ 21 เป็นการเริ่มต้นยุคสารสนเทศซึ่งเป็นช่วงที่สารสนเทศและแหล่งสารสนเทศได้เพิ่มปริมาณอย่างมาก ขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นเหตุให้นักศึกษาไม่สามารถเรียนรู้ทุกอย่างที่ต้องการในสาขาวิชาที่กำลังศึกษาในสถานศึกษา การรู้สารสนเทศจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยในเรื่องทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นของการเป็นผู้เรียนตลอดชีวิตอย่างอิสระ ในสถานศึกษา

มักกำหนดให้นักศึกษาเขียนรายงาน ศึกษาค้นคว้า วิจัยหรืออ่านตำราซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของการรู้สารสนเทศแต่ก็ยังไม่เพียงพอจำเป็นต้องทำคู่ขนานกับหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อสร้างรากฐานที่เข้มแข็งในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

แนวคิดเรื่องการเรียนรู้สารสนเทศอาจมีขอบเขตที่กว้างขวางและมีมาก มักมีคำถามว่าทำไมนักศึกษาจึงต้องเรียนรู้สิ่งนี้ เหตุผลเพราะต้องการจัดอุปสรรคที่ขวางกั้นการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการขาดความเข้าใจในกระบวนการค้นคว้าวิจัยและต้องการนำเสนอทักษะเหล่านี้เพื่อความสำเร็จในอนาคตบนเส้นทางที่นักศึกษาเลือก การเป็นผู้รู้สารสนเทศจะช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตเมื่อต้องตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ เช่น การเลือกซื้อบ้าน การว่าจ้างบุคลากร การลงทุน การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ฯลฯ การรู้สารสนเทศเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตย ดังคำกล่าวของนาย เมเจอร์ อาร์ โอเวน (Major R. Owen) ผู้แทนราษฎรของสหรัฐอเมริกา " การรู้สารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อรับประกันถึงความอยู่รอดของสถาบันประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันแต่แหล่งสารสนเทศของผู้ออกเสียงจะช่วยให้มีการตัดสินใจอย่างมีสติปัญญาดีกว่าประชาชนที่ไม่รู้สารสนเทศ " (ACRL, 2002, online)

การเรียนรู้สารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักศึกษาเพราะเป็นการสอนถึงวิธีการที่พิสูจน์แล้วว่าทำให้การแสวงหาสารสนเทศสัมฤทธิ์ผล เป็นแรงสนับสนุนที่จะปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของประเทศ จากรายงานการประชุมของโบเยอร์ (Boyer) กล่าวถึงเรื่อง การปรับปรุงการศึกษาระดับปริญญาตรีได้เสนอแนะวิธีที่ให้นักศึกษาได้เข้าร่วมอย่างจริงจังในการสร้างคำถาม การค้นคว้าหรือหาแนวทางเพื่อค้นหาคำตอบและทักษะสื่อสารโดยต้องกำหนดในโครงสร้างหรือรายละเอียดของรายวิชาเพื่อให้นักศึกษามีทักษะการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งจะทำให้มีความรู้ความสามารถในการรู้สารสนเทศ ใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมเนื้อหาวิชา นักศึกษาต้องมีความสามารถในการกำหนดวิธีแสวงหาสารสนเทศด้วยตนเองเพื่อพัฒนาวิชาชีพและเพิ่มความรู้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาคือ การทำให้มั่นใจว่านักศึกษาทุกคนมีความสามารถทางสติปัญญา การคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดเชิงวิเคราะห์ กระบวนการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาเป็นพื้นฐานเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพการงานหรือเป็นพลเมืองที่มีความรู้ การรู้สารสนเทศเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยขยายการเรียนรู้ในห้องเรียน การฝึกปฏิบัติโดยการค้นคว้าและแสวงหาสารสนเทศด้วยตนเองที่จะนำไปสู่การทำงานที่มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นเพราะนักศึกษาต้องประเมินคุณค่า รวบรวม จัดการและใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ (Dunn, 2000, online)

การอุดมศึกษาของประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มมีการศึกษาในระดับอุดมศึกษามาตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยนั้นมีการจัดการอุดมศึกษาที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนแพทย์ และโรงเรียนข้าราชการพลเรือน เป็นต้น ซึ่งต่อมาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนได้รับการยกฐานะเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอันเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย จากนั้นได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งอื่น ๆ เพิ่มขึ้นจนถึงปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งสิ้น 78 แห่ง โดยแยกเป็นมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย รวม 20 แห่ง มหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับของรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย รวม 4 แห่ง มหาวิทยาลัย/สถาบันและวิทยาลัยเอกชน รวม 54 แห่ง (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545, หน้า 11, 13) ในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้ปรับแนวคิดการวางแผนให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้ 1. เพื่อสร้างคนไทยให้มีคุณภาพทั้งวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ มีสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีจิตสำนึกแบบผู้ประกอบการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองตลอดชีวิต 2. เพื่อสร้างสรรองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและสร้างเสริมเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถแก้ไขปัญหาของประเทศและส่งเสริมบทบาทของประเทศในประชาคมโลก 3. เพื่อปรับปรุงระบบบริหารจัดการอุดมศึกษาทั้งในระดับรัฐบาลและระดับสถาบันให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม โดยให้ภาคเอกชน ชุมชน และสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543(ก), หน้า 37)

การศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการศึกษาระดับต่อจากการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา การจัดการศึกษาตามแนว พ.ร.บ. ฉบับนี้จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการจัดหลักสูตรระดับอุดมศึกษา คือต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถาบันการศึกษาจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ผูกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และต้องมีการประเมินผลผู้เรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับรูปแบบการศึกษา

(เสริมศรี ไชยศรี สุรพล บัวพิมพ์ และสุนทรี คนเที่ยง, 2543, หน้า 10-11) นอกจากนี้ยังมีแรงผลักดันที่ทำให้ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษาคือ ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้มีการปฏิรูปอุดมศึกษาทั่วโลก ประกอบกับอุดมศึกษาไทยเผชิญกระแสกดดันภายในประเทศและปัญหภายในตัวเอง เช่น การไม่สามารถจัดให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน ไม่กระจายโอกาสอย่างกว้างขวางและเป็นธรรมเท่าที่ควร ปัญหาด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 47-48) จากบทวิเคราะห์สถานการณ์ภาพอุดมศึกษาไทยที่ประสบปัญหาวิกฤตด้านคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนเน้นเนื้อหาวิชามากกว่าการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ โดยเฉพาะช่วงแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 6 และ 7 ที่มีการเพิ่มปริมาณการผลิตบัณฑิตเพื่อให้ทันกับความต้องการของประเทศทำให้คุณภาพการศึกษาตกต่ำลง บัณฑิตมีความเข้มแข็งทางวิชาการต่ำกว่ามาตรฐานสากล และขาดคุณลักษณะที่จำเป็นหลายประการ เช่น ความอดทน ซื่อสัตย์ คุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 37) กรอบคิดแบบเก่ามุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของคนในฐานะทรัพยากรมนุษย์เพื่อรับใช้ระบบเศรษฐกิจ สังคม ทำให้การศึกษาเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อรับใช้เป้าหมายคือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สำหรับกรอบคิดใหม่มองว่าการศึกษาคือทั้งเครื่องมือและเป้าหมายในตัวเองคือ ส่งเสริมให้มนุษย์ได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ช่วยให้เข้าใจชีวิตและโลกมากขึ้น รู้จักการใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขและพัฒนาความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (วิทยากร เชียงกูล, 2544, หน้า 119)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงต้องมีการปฏิรูปหลักสูตรและการปฏิรูปการเรียนรู้ ในส่วนของทบวงมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่ครอบคลุมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยจัดตั้ง 6 กลุ่มงาน คือ 1. ด้านการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา 2. ด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา 3. ด้านระบบบริหารและจัดการอุดมศึกษา 4. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรอุดมศึกษา 5. จัดระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 6. เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545(ข), หน้า 74-79) คณะทำงานปฏิรูปด้านการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษามีหน้าที่หลักคือ การให้ข้อเสนอแนะ การส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาหลักเกณฑ์ รูปแบบ วิธีการ และหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความหลากหลายรูปแบบและวิธีการเพื่อสนองตอบการเรียนรู้ทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย รวมทั้งการพัฒนาและสร้างระบบการประเมินผลการศึกษาให้เชื่อมโยง

ต่อกันได้ทุกระบบและส่งเสริมการมีบทบาทร่วมของสังคมในกิจกรรมการอุดมศึกษาเพื่อสนองตอบ การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543, หน้า 101)

นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้ให้งบประมาณสนับสนุนงานวิจัยด้านการปฏิรูปการเรียน การสอนระดับอุดมศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จำนวน 10 เรื่อง เพื่อนำผลที่ได้ไปกำหนดนโยบายและสาระสำคัญในการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ประเด็นที่น่าสนใจจากงานวิจัยเรื่อง “หลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ใน ระดับปริญญาตรี” เสนอว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ดีควรมีจุดมุ่งหมาย 5 ประการ คือ 1. เพื่อ พัฒนาหรือส่งเสริมความเป็นคนสมบูรณ์ที่มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะชีวิตและสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีความรู้เฉพาะด้าน 2. มุ่งเตรียมความพร้อมทางสติปัญญาความสามารถเพื่อให้ เป็นผู้ประกอบการที่ฉลาด รู้คุณค่าของความคิด วิชาการและสรรพสิ่งโดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความ ลึกซึ้งทางปัญญา และรู้จักใช้ความคิดขั้นสูง 3. ส่งเสริมทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ในสังคม ข้อมูลข่าวสาร เช่น การส่งเสริมความสามารถใช้ภาษาที่เป็นสากล ความสามารถใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการทำงาน 4. ส่งเสริมการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา เอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 5. เพื่อพัฒนาความเป็นสากล ความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานา ประเทศในเชิงวิชาการ เนื้อหาและประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษาสากลในการ ติดต่อสื่อสารและการแสวงหาความรู้ (เสริมศรี ไชยศรี สุรพล บัวพิมพ์และสุนทรี คนเที่ยง, 2543, หน้า 57) ส่วนในรายงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี” คณะผู้วิจัยได้สรุปประเด็นกลยุทธ์หลักในการปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี ออกเป็น 6 ประเด็นคือ 1. กลยุทธ์เกี่ยวกับผู้เรียน 2. กลยุทธ์เกี่ยวกับผู้สอน 3. กลยุทธ์เกี่ยวกับวิธีการเรียน การสอน 4. กลยุทธ์เกี่ยวกับหลักสูตร 5. กลยุทธ์เกี่ยวกับผู้บริหาร 6. กลยุทธ์เกี่ยวกับสภาพ แวดล้อมต่าง ๆ และการจัดการ สำหรับกลยุทธ์เกี่ยวกับผู้เรียนนั้นเสนอว่าควรมีการดำเนินการ เพื่อให้ ผู้เรียนมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือการที่ผู้เรียนเป็นสำคัญโดยที่อาจารย์ผู้สอนต้อง คำนึงถึงคุณค่าที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นหลักและเอื้อประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุด
2. มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยเตรียมผู้เรียนมาตั้งแต่ระดับชั้นประถมและมัธยมศึกษา ก่อนที่จะเข้าสู่ระดับปริญญาตรี
3. กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมายการผลิตที่ชัดเจน และมีคุณภาพเหมือนกับประเทศออสเตรเลีย
4. การปลูกฝังและพัฒนาทักษะทั้งทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ด้านภาษา และ

ด้านการสื่อสารให้กับผู้เรียน

5. ให้ความรู้ผู้เรียนในทั้งด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และด้านเครือข่าย
6. การปลูกฝังและพัฒนาทักษะทางด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์

การแก้ปัญหา เป็นต้น

7. ปลูกฝังให้มีนิสัยในการใฝ่รู้
8. พัฒนาทักษะในการคัดเลือกข้อมูลโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์
9. การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมโดยวิธีการสอดแทรกในการเรียนการสอนทุก ๆ รายวิชา

นอกจากการจัดเป็นรายวิชาเฉพาะ (พันธศักดิ์ พลสารัมย์ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง, 2543, หน้า 89-92) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะกลยุทธ์ที่เกี่ยวกับผู้เรียนนั้นแสดงถึงความสำคัญของการรู้สารสนเทศที่ต้องการปลูกฝังให้กับบัณฑิต

ในการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตระดับปริญญาตรีนั้นได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ จำแนกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ คุณลักษณะที่บัณฑิตทุกคนควรได้รับการส่งเสริมให้มีประสบการณ์เหมือนกัน และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถเฉพาะด้านที่บัณฑิตแต่ละคนจะนำไปประกอบอาชีพ ในเอกสารรายงานการวิจัยเรื่อง หลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาตรี กล่าวถึงความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับบัณฑิตระดับปริญญาตรีจะต้องเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ พัฒนาความรู้สึกรู้คิดและทักษะในระดับที่มีความลึกซึ้งมากกว่าในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีหลักเกณฑ์และรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจในชีวิตและสังคม มีความเข้าใจในระบบและความเปลี่ยนแปลงด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของชุมชนท้องถิ่นและโลก รวมถึงความเข้าใจในความคิดคู่แข่งที่จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการคิด การตัดสินใจ เช่น ความร่วมมือ - การแข่งขัน ความทันสมัย - การอนุรักษ์ การคิดแบบแยกส่วน - การคิดแบบบูรณาการ

2. ทักษะการเรียนรู้และการสื่อสาร

2.1 ความสามารถในการใช้ภาษา

2.2 ความสามารถในการแสวงหาความจริงทั้งในเรื่องมนุษย์และวิทยาศาสตร์ด้าน

ต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการใช้แหล่งข้อมูลหรือแหล่งวิทยากร การรู้จักสืบค้นข้อมูลและการใช้ข้อมูลเป็น ความสามารถในการค้นคว้าวิจัย

2.3 ทักษะการคิดและการเรียนรู้แบบลุ่มลึก เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การรู้จักตั้งประเด็นและตั้งคำถาม ความสามารถสรุปจากหลักฐานข้อมูล (เสริมศรีไชยศร สุรพล บัวพิมพ์และสุนทรี คนเที่ยง, 2543, หน้า 32-35)

ในช่วงเวลา 5 ปี ที่ผ่านมานั้น พบว่า ประเทศไทยได้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นับตั้งแต่ทบวงมหาวิทยาลัยได้ดำเนินกิจกรรมโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2540 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดและพัฒนากระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ด้านคุณภาพ/จริยธรรม ในสถาบันการศึกษาให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เน้นการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และในการนี้มหาวิทยาลัยบูรพาได้เข้าร่วมเป็นมหาวิทยาลัยนำร่องทดลองรูปแบบการสร้างบัณฑิตอุดมคติไทย (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545(ก), หน้า 78) ดังนั้นการปลูกฝังเรื่องการรู้สารสนเทศให้แก่นิสิตจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของนิสิต สร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพสู่สังคมและประเทศชาติสืบไป

การประเมินกับการรู้สารสนเทศ

ในการศึกษาระดับอุดมศึกษาเรื่องการประเมินหรือการประเมินผลเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจมาก สำหรับคำจำกัดความหรือความหมายของการประเมินนั้นค่อนข้างหลากหลาย แต่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นกระบวนการที่จะช่วยตัดสินใจการดำเนินงานที่ของระบบการศึกษาและเพื่อการปรับปรุง ส่วนใหญ่จะอ้างถึงการประเมินผลสัมฤทธิ์ซึ่งพยายามจะตอบคำถามที่ว่า 1. ผู้เรียนควรจะเรียนรู้อะไร 2. ผู้เรียนจะเรียนได้ดีอย่างไร 3. สถาบันการศึกษาจะรู้ได้อย่างไร (ส.วาสนา ประवालพฤกษ์, 2544, หน้า 100) การประเมินหรือการประเมินผล (evaluation, assessment, appraisal) แต่ละคำมีความหมายเฉพาะ แต่การเรียกในภาษาไทยมักใช้คำรวมกัน ส่วนคำว่า measurement หรือการวัดเป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน คือกระบวนการที่จะกำหนดปริมาณของสิ่งที่ต้องการวัดออกมาเป็นจำนวนหรือตัวเลขที่จะใช้แทนคำอธิบายคุณลักษณะที่กำลังวัดในรูปของปริมาณมากน้อยในลักษณะของตัวแปรต่อเนื่อง เช่น การวัดความสามารถในการสะกดคำ การวัดความเข้าใจภาษา คำว่า evaluation หมายถึง การพิจารณาตรวจสอบคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน ส่วนคำว่า assessment หมายถึง การประเมินการเรียนรู้โดยเน้นที่พัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและจำเป็นต้องตอบสนองต่อเป้าหมายการเรียนรู้ระดับบุคคล สถานศึกษา ชุมชนและประเทศ รวมทั้งมีความเป็นสากลระดับนานาชาติ (การประเมินต้องครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ ลักษณะนิสัยและ

คุณธรรม) และคำว่า appraisal หมายถึง การประเมินที่เน้นคุณภาพการปฏิบัติงานมีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบ ให้รางวัลหรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน (ส.วาสนา ประมวลพฤกษ์, 2544, หน้า 15-16) ครอนบาค (Cronbach) ได้ให้ความหมายอย่างกว้าง ๆ ว่า การประเมินเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางการศึกษา เช่น สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมหรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน (Cronbach, 1973 อ้างถึงใน ส.วาสนา ประมวลพฤกษ์, 2544, หน้า 122) หรืออาจให้นิยามของการประเมินว่าเป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ในหลักสูตรและการสอนหรือไม่ จุดมุ่งหมายทางการศึกษาคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ไปในทางที่พึงปรารถนา ดังนั้นการประเมินจึงเป็นกระบวนการที่กำหนดว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด (ส.วาสนา ประมวลพฤกษ์, 2544, หน้า 100)

ส่วนคำว่า การประเมินตนเอง (self-assessment) เป็นกระบวนการก่อให้เกิดการใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำ เพื่อคิดค้นวิธีการปรับปรุงแก้ไขและชื่นชมกับผลสำเร็จเพื่อเป็นพลังสร้างสรรค์ผลงานต่อไป หลักการประเมินตนเองที่ผู้ประเมินควรยึดถือ มี 3 ข้อ คือ 1. มีจิตสำนึกในการศึกษาต้องการพัฒนาตนเอง 2. มีความมุ่งหมายเพื่อค้นหาความจริง ความถูกต้องและความดีงาม 3. เห็นว่าประสบการณ์ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 223) จรัส สุวรรณเวลา กล่าวว่า หัวใจจริงของการประเมินคือการประเมินตนเองอย่าไปบอกคนอื่นให้มาวัด ควรเสริมสร้างวัฒนธรรมการประเมินให้เข้มแข็ง (จรัส สุวรรณเวลา, 2538 อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 222) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักพุทธศาสนาที่เน้นเรื่องการฝึกฝนการพัฒนาตนเองโดยเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้ มีศักยภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมาย พระธรรมปิฎกได้ให้แนวคิดว่าการประเมินตนเองเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นภายในมีลักษณะการตรวจสอบตนเอง

วัตถุประสงค์ของการประเมินมี ดังนี้ 1. เพื่อช่วยปรับปรุงพัฒนางานหรือโครงการต่าง ๆ 2. เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ของงานหรือโครงการต่าง ๆ 3. เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรือขนาดของโครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 4. เพื่อกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 92) การประเมินเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทักษะเชิงพุทธิพิสัย (cognitive) เชิงจิตพิสัย (affective) ซึ่งอาจเป็นในเชิงบอกเล่าหรือสรุปความ เชิงปริมาณหรือคุณภาพหรือในรูปแบบอื่น ๆ วิธีการประเมินตามแนวคิดของครอนบาค มีอยู่ 4 วิธีคือ 1. การศึกษากระบวนการ (process studies) 2. การวัดเจตคติ (attitude measure) 3. การวัดความสามารถทั่วไป (proficiency measure) 4. การศึกษาติดตามผล

(follow-up studies) (Cronbach,1973 อ้างถึงใน ส.วาสนา ประมวลพฤษก์, 2544, หน้า 122-124) นอกจากนี้ยังมีคำว่า การประเมินย่อย (formative assessment) จะเกี่ยวกับลักษณะการทำงาน หน้าที่ หรือเพื่อให้พัฒนาขึ้นสำหรับผู้จัดหรือผู้รับการสอน และการประเมินผลรวม (summative assessment) จะเกี่ยวกับผลที่ได้ ผลกระทบภายหลัง มักเป็นการทดสอบหรือใช้วิธีการอื่นที่เกิดภายหลังการสอนเสร็จสิ้น สำหรับคำว่า การประเมินเชิงปริมาณเป็นการศึกษาถึงผลลัพธ์ที่ได้ เช่น จำนวนผู้จบการศึกษา คะแนนสอบ ส่วนการประเมินเชิงคุณภาพจะให้ความสำคัญกับความคิดเห็น ทักษะของผู้เรียน การให้ตัวอย่างหรือบรรยายสิ่งที่ได้เรียนรู้ ทดสอบถึงความเข้าใจมากกว่าความจำ การประเมินเชิงคุณภาพสามารถทำให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียน เช่น ทดสอบความสามารถในการประยุกต์ความรู้กับสถานการณ์ต่าง ๆ เครื่องมือหรือวิธีที่ใช้สำหรับการประเมิน ได้แก่ แบบทดสอบมาตรฐานที่หน่วยงานพัฒนาขึ้น การประเมินคุณลักษณะหรือวัดความสามารถ แบบประเมินตนเอง/รายงานการศึกษาตนเองหรือบุคคลภายนอกเป็น ผู้ตรวจสอบ การสังเกตพฤติกรรม/ แบบสัมภาษณ์ แฟ้มสะสมงาน การประเมินในชั้นเรียน การสำรวจความพึงพอใจ การจัดบันทึก/ บันทึกการเรียนรู้ กรณีศึกษา ซึ่งแต่ละวิธีจะมีข้อดี ข้อด้อยที่แตกต่างกันไป (Prus & Johnson, 1994 cited in Pausch & Popp, 1997, online)

สำหรับการประเมินตนเองนั้นเป็นขั้นตอนแรกที่เหมาะสมในการวัดว่าผู้เรียนรู้ในเรื่องนั้น มากน้อยเพียงใด ซึ่งจะทำให้ทราบว่าต้องการเรียนรู้ในเรื่องใด ต้องพัฒนาในด้านใด ตัวอย่าง เช่น การใช้วิธีประเมินตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541, หน้า 224) จุดมุ่งหมายของการประเมิน คือ 1. เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรรายวิชาเป็นการพิจารณาตัดสินว่า สื่อการเรียนการสอนหรือวิธีการสอนใดที่ให้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข 2. เพื่อการตัดสินเกี่ยวกับบุคคลโดยเฉพาะผู้เรียนเป็นการค้นหาหรือสำรวจความต้องการของผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนเกี่ยวกับการเรียนหรือเพื่อคัดเลือกและการจัดกลุ่มผู้เรียนตลอดจนให้ข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและข้อบกพร่องของผู้เรียน 3. เพื่อการตัดสินเกี่ยวกับระบบบริหารเป็นการพิจารณาถึงระบบการบริหาร คุณภาพ หรือประสิทธิภาพของบุคลากรของสถาบัน การศึกษา (Cronbach, 1973 อ้างถึงใน ส.วาสนา ประมวลพฤษก์, 2544, หน้า 122)

๐๒๕-๕๘

๐ 153 ๓

๗๐

167186

ตาราง 1 การประเมินการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์

ผู้ประเมิน	รูปแบบการประเมิน		ผู้ถูกประเมิน
	ประเมินระหว่างเรียน	ประเมินจบการเรียนรู้	
ครู	เพื่อปรับปรุงแก้ไข	เพื่อเลื่อนชั้น เลื่อนชั้น	ศิษย์
ศิษย์	เพื่อปรับปรุงตนเอง	เพื่อทราบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของตน	ศิษย์

ในหนังสือชื่อเรื่อง Assessment in practice ซึ่งเขียนโดยทริดีและคนอื่น ๆ กล่าวถึงหลัก 9 ข้อของการปฏิบัติที่ดีในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งกำหนดโดย สมาคมเพื่อการอุดมศึกษาอเมริกัน (The American Association for Higher Education ; AAHE) มีดังนี้

1. จุดเริ่มของการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องทำเพื่อคุณค่าทางการศึกษา
2. การประเมินจะมีผลบังคับดีที่สุดเมื่อสะท้อนถึงความเข้าใจว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความหมาย ต้องมีการบูรณาการและแสดงให้เห็นถึงการกระทำหรือกิจกรรมโดยตลอด
3. การประเมินจะเป็นผลงานที่ดีที่สุดเมื่อโปรแกรมนั้นแสดงถึงวัตถุประสงค์หรือค้นพบวิธีปรับปรุงงานได้อย่างชัดเจน
4. การประเมินต้องคำนึงถึงผลลัพธ์เท่า ๆ กับการให้ประสบการณ์ที่นำไปสู่ผลลัพธ์เหล่านั้น
5. การประเมินจะเป็นผลงานที่ดีเมื่อมีการทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำเป็นครั้งคราว
6. การประเมินจะก่อให้เกิดการปรับปรุงอย่างกว้างขวางเมื่อมีตัวแทนจากหน่วยการศึกษาคืออื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในงาน
7. การประเมินจะสร้างความเปลี่ยนแปลงเมื่อเริ่มด้วยประเด็นที่เป็นประโยชน์และตอบคำถามที่คนให้ความสนใจ
8. การประเมินมักนำไปสู่การปรับปรุงงานเมื่อเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขที่จะส่งเสริมการปรับเปลี่ยน
9. นักการศึกษาบรรลุถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบที่มีต่อนักศึกษาและสาธารณชนโดยผ่านกระบวนการประเมิน

ทฤษฎีได้เสนอหลักข้อที่ 10 เพิ่ม คือ การประเมินจะมีประสิทธิภาพที่สุดเมื่อทำภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนยอมรับ ให้การสนับสนุน และเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ (Trudy et al, 1996 cited in Pausch & Popp, 1997, online)

การจัดการศึกษากับการประเมินเป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันและทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะสถาบันการศึกษามีหน้าที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพมีมาตรฐาน เตรียมความพร้อมและผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูงส่งคม ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นการประเมินจึงเป็นวิธีการที่จำเป็นเพื่อตรวจวัดผลผลิตว่ามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับมากหรือน้อยเพียงใด สํารวจข้อบกพร่องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ปัจจุบันเรื่องของการประเมินในสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญมากขึ้นเนื่องจากการแข่งขันความเป็นเลิศด้านวิชาการ ระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการกำหนดมาตรฐานทางการศึกษา

การประเมินผลทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

ในวิชาที่พบบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์นั้นเรื่องของการประเมินผลเป็นวิธีการที่ใช้มานานและมีรูปแบบการประเมินที่หลากหลายตามลักษณะงานหรือความสนใจเฉพาะเรื่อง เช่น การสอนการใช้ห้องสมุด การสอนบรรณานุกรม การให้บริการสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ตูประสงค์ของการประเมินคือ เพื่อหาคำตอบหรือแนวทางสำหรับพัฒนาการทำงานและการให้บริการที่สอดคล้องความต้องการของผู้ใช้ ในการกำหนดมาตรฐานของการสอนเรื่องความรู้สารสนเทศให้กับผู้เรียนนั้นสามารถสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตในอนาคต เช่น ทักษะที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศที่นายจ้างพึงประสงค์ สิ่งใดที่จะทำให้บัณฑิตประสบความสำเร็จในการทำงาน ที่สำคัญกว่านั้นคือ ทักษะใดที่จำเป็นในแง่ของเศรษฐกิจที่จะสร้างผู้บริโภคที่มีการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดอันจะนำไปสู่ชีวิตที่ดีและพึงพอใจ สำหรับการอธิบายความหมายของการรู้สารสนเทศอาจมีการให้ความหมายที่เฉพาะเจาะจงออกไปตามความต้องการของแต่ละสถาบันซึ่งอาจสัมพันธ์กับหลักสูตรและโปรแกรมเฉพาะด้าน การกำหนดมาตรฐานเป็นเรื่องง่ายแต่การวัดเป็นเรื่องที่ยาก โดยปกติมักไม่มีโอกาสที่จะประเมินระดับการรู้สารสนเทศของผู้เรียนวิธีการใช้ห้องสมุดทั้งก่อนหรือหลังเวลาเรียนหรือในบางครั้งห้องสมุดได้ขอให้ผู้สอนกำหนดเรื่องการเขียนบรรณานุกรมไปพร้อมกับการบ้านหรืองานของนักศึกษาแต่ก็ยากที่จะประเมินผล บางครั้งก็ไม่ทราบว่สิ่งที่สอนไปนั้นได้ช่วยนักศึกษาในการสร้างความคิด แนวคิด วิธีการค้นหาสารสนเทศหรือไม่ อย่างไร นอกจากนั้นยังไม่ทราบวิธีการให้คะแนนของผู้สอนว่าพิจารณาถึงคุณภาพของ

สารสนเทศในงานที่ส่งหรือไม่ การประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษาในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา เป็นเรื่องที่ยากต่อการอธิบายเพราะโดยปกติแล้วห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามักจะศึกษา/ วิจัยโดยการวัดปริมาณ เช่น ขนาดหรือจำนวนทรัพยากรสารสนเทศ จำนวนนักศึกษาที่ได้รับการ สอนวิธีใช้ห้องสมุด จำนวนหนังสือที่ถูกใช้(บริการยืม-คืน) ซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการ วิเคราะห์เชิงปริมาณ หรืออาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นตัวทำนาย นอกจากนี้ยังมี ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเกณฑ์การเป็นสมาชิกของสมาคมห้องสมุดวิจัย (Association of Research Libraries ; ARL) เกี่ยวกับการวัดจำนวน ที่มีอยู่ 5 อย่าง คือ จำนวนหนังสือที่มีอยู่ (เล่ม) จำนวน หนังสือที่เพิ่มขึ้น (เล่ม) จำนวนวารสารที่บอกรับในปัจจุบัน (รายชื่อ) งบประมาณของห้องสมุดทั้ง หมด และจำนวนของบุคลากร เป็นเวลากว่า 40 ปีที่สมาคมห้องสมุดวิจัยและสมาคมห้องสมุด วิทยาลัยและวิจัยได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะศึกษาวิธีวัดคุณลักษณะของห้องสมุด โดยใช่วิธีอื่น ๆ ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1998 คณะทำงานได้เสนอวิธีการประเมินที่ให้ผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง ของการประเมิน (client-centered assessment) และเรียกร้องถึงมาตรฐานบนพื้นฐานของผลลัพธ์ และข้อเสนอแนะสำหรับเครื่องมือในการประเมินเชิงคุณภาพที่วัดความพึงพอใจและการรับรู้ของ ผู้ใช้บริการและมาตรฐานการรู้สารสนเทศบนพื้นฐานของการประเมิน ดังนั้นวิธีการที่จะตัดสินใจ ได้ว่านักศึกษามีระดับการรู้สารสนเทศมากน้อยเพียงใด ห้องสมุดจะต้องพัฒนาหรือสร้างเครื่องมือ ที่จะใช้วัดและประเมินที่เน้นคุณลักษณะและผลลัพธ์ที่บ่งชี้ความสามารถเหล่านี้ ซึ่งจะรวมถึง ความคิดรวบยอด ทักษะเชิงเทคนิคและการคิดวิเคราะห์ เพราะการรู้สารสนเทศมีขอบเขตที่กว้าง กว่า การสอนการใช้ห้องสมุด การประเมินการรู้สารสนเทศอาจทำได้ถึง 4 ระดับ คือ 1. ภายใน ห้องสมุดที่สามารถจัดทำโดยห้องสมุดอย่างอิสระเพราะสามารถควบคุมขั้นตอน จัดการ และ วิเคราะห์ข้อมูลได้สะดวก เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง บทเรียนบนเว็บ แบบทดสอบวัดความ สามารถหรือแบบทดสอบประเมินตนเอง 2. ในชั้นเรียนซึ่งอาจใช้วิธีระบุอย่างชัดเจนในประมวล รายวิชา พิจารณาจากผลงานหรือกระบวนการที่นิสิตศึกษาค้นคว้างานตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น การประเมินจากบรรณานุกรม การวิเคราะห์ขั้นตอนการค้นคว้าของนิสิต 3. ภายในสถาบัน การศึกษาเป็นการขยายขอบเขตภายใต้ความร่วมมือของบรรณารักษ์และอาจารย์ผู้สอน การ วิเคราะห์และปรับปรุงหลักสูตรเพื่อบูรณาการเรื่องการรู้สารสนเทศเข้ากับประมวลรายวิชาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม กลยุทธ์ในระดับนี้ต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเข้มแข็งและขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรมขององค์กรด้วย 4. ภายนอกสถาบันการศึกษา รูปแบบการประเมินอย่างมีเป้าหมาย ได้ถูกพัฒนาในสถาบันการศึกษาที่กล่าวอย่างชัดเจนถึงการกำหนดคุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตออกสู่

สังคม และเป็นเกณฑ์หนึ่งของสมาคมโรงเรียนและวิทยาลัยรัฐใช้พิจารณารับรองวิทยฐานะ เช่น โรงเรียนและวิทยาลัยในรัฐภาคกลาง (Iannuzzi, 1999, pp.304-305)

การพัฒนาการรู้สารสนเทศเป็นสิ่งที่ครูหรือบรรณารักษ์จะต้องสร้างและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวนักศึกษาซึ่งสามารถศึกษาได้จากแบบจำลองการรู้สารสนเทศที่มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ 1. ขบวนการคิดของผู้สืบค้น 2. ขั้นตอนการวิจัย 3. กลยุทธ์การสอน องค์ประกอบแต่ละส่วนของแบบจำลองเป็นอิสระต่อกันและกันแต่ต่างก็เสริมซึ่งกันและกัน ดังนั้นการวางแผนการสอนต้องยึดหลักที่สามารถมองเห็นความก้าวหน้าในการคิดและวิจัย (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์, 2540, หน้า 60) รูปแบบการสอนการใช้ห้องสมุดและการรู้สารสนเทศในปัจจุบันมีหลากหลายวิธี จากเดิมที่เน้นการสอนในชั้นเรียน กำหนดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร การทำเอกสาร/คู่มือ ปัจจุบันมีมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่ได้พัฒนาระบบการศึกษาทางไกลมีรูปแบบการสอนโดยใช้สื่อการเรียนการสอนทางไกล เช่น บทเรียนสำเร็จรูปบนเว็บ (web-based learning) วิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเรื่องการประเมินนั้นส่วนใหญ่เป็นแนวคิด จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการประเมินการสอนการใช้ห้องสมุดพบว่า วิธีการประเมินอย่างเป็นทางการที่บรรณารักษ์ทำนั้นเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย โบเบอร์ พูลิน และวิลเลน ศึกษาเรื่อง การประเมินการสอนการใช้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา : วิเคราะห์จากวรรณกรรมช่วงปี 1980-1993 พบว่ามีการประเมินที่ทำอย่างเป็นทางการบ้าง แต่ที่มีการประเมินอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนนั้นมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการประเมินเฉพาะบางส่วน เช่น เนื้อหา วิธีการ ผลกระทบต่อทัศนคติของนักศึกษาหรือประสิทธิผลของโปรแกรมในแง่ของค่าใช้จ่ายหรือแหล่งสารสนเทศที่ต้องการ และการศึกษาเหล่านี้ก็ไม่ได้มีการใช้กลุ่มควบคุม (Bober, Poulin & Vilen, 1995 cited in Pausch & Popp, 1997, online)

ตัวอย่างของการประเมินอย่างเป็นทางการ เช่น การศึกษาของมหาวิทยาลัยคอร์เนล ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสมาคมห้องสมุดอเมริกันศึกษาเฉพาะนักศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตรโดยจัดโปรแกรมการสอนการรู้สารสนเทศให้ตลอดการเรียน 4 ปี เป้าหมายเพื่อเพิ่มระดับการรู้สารสนเทศแก่นักศึกษา บรรณารักษ์ทำงานอย่างใกล้ชิดกับอาจารย์จากคณะ/สาขาวิชาในการออกแบบโปรแกรมให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรต่อเนื่องทั้ง 4 ชั้นปี การเรียนการสอนในห้องเรียนแต่ละครั้งเนื้อหาจะต่อเนื่องกัน ประเมินผลโดยใช้แบบสำรวจ 2 ฉบับคือ ให้นักศึกษาประเมินทักษะที่ยังคงมีอยู่และทักษะที่พิสูจน์แล้วว่ามีความจำเป็นต่อการทำงานในอนาคต อีกฉบับสอบถามนายจ้างของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยคอร์เนลให้ชี้ถึงทักษะและความรู้ด้านสารสนเทศที่นายจ้างต้องการจากบุคคลที่จะรับเข้าทำงาน การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้เน้นการประเมินผลการเรียนรู้

ยกเว้นในแง่ของทักษะด้านคอมพิวเตอร์และสิ่งที่จะใช้เพื่อการประกอบอาชีพ (Ochs et al., 1991 cited in Pausch & Popp, 1997, online)

เมื่อไม่นานมานี้จุดเน้นของหลาย ๆ โปรแกรมได้เปลี่ยนจากการสอนใช้เครื่องมือเป็นการให้แนวคิด ความคิดรวบยอด แต่บางโปรแกรมก็ปรับวิธีการประเมิน เพื่อศึกษาว่านักศึกษาได้รับทักษะเชิงพุทธิสัย (ความรู้ ความเข้าใจ) เพื่อการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินสารสนเทศ เครื่องมือการประเมินที่นิยมใช้แบบหนึ่งคือ การประเมินทันทีหลังจบการเรียนรู้เพื่อศึกษาทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่การวัดการเรียนรู้ ถึงแม้สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้มีส่วนในการประเมินโปรแกรม รายวิชา หลักสูตร ฯลฯ แต่โปรแกรมการสอนการใช้ห้องสมุดก็ไม่มีส่วนร่วมในการประเมิน ยกเว้นในกรณีของวิทยาลัยอัลเวอร์โน (Alverno college) ซึ่งเป็นผู้นำในการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษาพบว่าข้อมูลย้อนกลับที่ได้จากการประเมินแสดงนัยต่อคณะเกี่ยวกับรูปแบบ คุณลักษณะของนักศึกษาที่เกี่ยวกับผลลัพธ์ของหลักสูตรนั้นไม่ได้นำมาประยุกต์กับงานห้องสมุด บรรณารักษ์ของอัลเวอร์โนมีส่วนร่วมในการบูรณาการเรื่องการรู้สารสนเทศเข้ากับหลักสูตรโดยใช้กระบวนการที่เรียกว่า การประเมินนักศึกษาจากการเรียนรู้ (student assessment as learning) ผลานเข้ากับการเรียนรู้ของนักศึกษาซึ่งรวมถึงการสังเกตและตัดสินจากวิธีที่นักศึกษาแสดงออก ประเมินตนเองจากสิ่งที่แสดงออกหรือการกระทำ เช่น การสร้างกลยุทธ์การค้น การใช้สารสนเทศตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการสอนการใช้ห้องสมุดและความสามารถ 8 อย่างที่ บูรณาการในหลักสูตร คือ การสื่อสาร การตอบสนองอย่างมีสุนทรียะ การวิเคราะห์ โลกทัศน์ การเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหา การตัดสินใจอย่างมีคุณค่าและปฏิสัมพันธ์ต่อสังคม (Parenteau, 1997 cited in Pausch & Popp, 1997, online)

ในสถาบันการศึกษาหลายแห่งจัดโปรแกรมการเรียนรู้สารสนเทศโดยห้องสมุดทำงานร่วมกับผู้สอนของคณะ/สาขาวิชา เช่น วิทยาลัยวาร์ทเบิร์ก (Wartburg college) รัฐไอโอวา มหาวิทยาลัยอินเดียนา เมืองบลูมมิงตัน และวิทยาลัยเพียร์ส (Pierce college) รัฐวอชิงตัน บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาได้กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อวัดประสิทธิภาพโปรแกรมของห้องสมุดซึ่งเป็นแผนประเมินผลเพื่อการตรวจระบบประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย จากเอกสารของมหาวิทยาลัยอินเดียนาและวิทยาลัยวาร์ทเบิร์กพบว่าการสอนของบรรณารักษ์เป็นงานขั้นต้นที่ร่วมกับวิชาพื้นฐานและการบรรยาย/ฝึกปฏิบัติในช่วงปีแรก ๆ ของนักศึกษา บรรณารักษ์ควรทำงานร่วมกับผู้สอนในการประเมินกิจกรรมที่มุ่งสอนการรู้สารสนเทศในวิชาของคณะ/สาขาวิชาซึ่งอาจรวมถึงการช่วยกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่จะช่วยแนะนำให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้สอนและประเมินความสามารถของนักศึกษาในการค้นและใช้สารสนเทศ สร้าง

ความร่วมมือในการสอนแบบทีม หรือใช้ห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งเพื่อบรรยาย/ฝึกปฏิบัติในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา บรรณารักษ์จะต้องเลิกความคิดที่ว่าตนเท่านั้นที่สามารถสอนเรื่องทักษะการใช้ห้องสมุด การรู้สารสนเทศควรให้ความสนใจเรื่องการสอนร่วมกับคณะ/สาขาวิชาพยายามเป็นส่วนหนึ่งที่จะสอดแทรกเรื่องนี้เข้าไปในชั้นเรียน (Pausch & Popp, 1997, online)

ในบทความเรื่องการสอนผู้ใช้ การเรียนรู้ และทักษะสารสนเทศ ที่เขียนโดยพาซี (Pacey) กล่าวว่า บรรณารักษ์ต้องสร้างความพยายามที่จะผสมผสานทักษะสารสนเทศเข้ากับหลักสูตรและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ในแง่มุมที่กว้างขึ้น รวมเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กรมีปฏิบัติการที่ดี พาซีได้เสนอสิ่งที่บรรณารักษ์ควรทำ 7 ข้อคือ 1. มีทัศนคติเชิงบวกต่ออาจารย์ผู้สอนที่ต้องการเสริมทักษะห้องสมุดหรือผู้ที่มีส่วนร่วม 2. สร้างความพยายามในลักษณะที่ไม่เป็นทางการเพื่อสร้าง พัฒนา และปรับปรุงทักษะห้องสมุดของอาจารย์ 3. ประสานทักษะห้องสมุดทั้งภายในและโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพอื่นๆ เสนอให้คณะ/สาขาวิชา 4. จัดฝึกอบรมทักษะสารสนเทศเฉพาะสาขาวิชา 5. เข้าร่วมโปรแกรมการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้โดยการส่งเสริมบริการรูปแบบต่าง ๆ 6. ตระหนักว่านักศึกษาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยไม่มีผู้เชี่ยวชาญช่วยเหลือ 7. อุทิศเวลาและความพยายามในการพัฒนาแก่นของหลักสูตรที่เป็นไปได้ซึ่งมีทักษะที่หลากหลาย เช่น ทักษะสารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ ฯลฯ กล่าวได้ว่าคำจำกัดความของการให้การศึกษาแก่ผู้ใช้แบบเก่านั้นล้าสมัยแล้วสิ่งสำคัญที่จะต้องเน้นคือ ทักษะระยะสั้นและทักษะตลอดชีวิต (เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต) (Pacey, 1995 cited in Pausch & Popp, 1997, online) วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ต้องพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ทฤษฎี องค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเตรียมบุคลากรในวิชาชีพให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการทำงานและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี วิธีสอนการใช้ห้องสมุดก็ต้องปรับเปลี่ยน และในบางกรณีพบว่า บรรณารักษ์ที่จบการศึกษารุ่นใหม่มีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี และฐานข้อมูลแต่ไม่รู้วิธีถ่ายทอหรือสอนผู้ใช้ เช่น ทักษะการค้นสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ วิธีใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่

การจัดโปรแกรมเพื่อการรู้สารสนเทศในสถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และสภาพแวดล้อมของแต่ละสถาบัน ตัวอย่างของวิธีจัดการเรียนการสอนการรู้สารสนเทศ เช่น

- การแนะนำหรือปฐมนิเทศแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 (นักศึกษาใหม่)
- การศึกษาทั่วไป (หมวดวิชาพื้นฐานการศึกษา)

ความสามารถในการใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จในการศึกษาชั้นอุดมศึกษา ดังนั้นการรวมเรื่องการรู้สารสนเทศเข้ากับหลักสูตรรายวิชาหมวดศึกษา

ทั่วไปเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักศึกษาทุกคน ซึ่งอาจกำหนดเป็น 1 รายวิชาโดยเฉพาะ หรือรวมเป็นส่วนหนึ่งของวิชาใด ๆ อยู่ภายใต้หมวดศึกษาทั่วไปก็ได้

- จัดเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาเอก

ในแต่ละสาขาวิชาจะมีแหล่งสารสนเทศที่เฉพาะสาขาวิชา การทำวิจัยจะนำไปสู่สารสนเทศเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน เช่น การเน้นความทันสมัย การใช้เอกสารปฐมภูมิ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ บัณฑิตทุกคนควรมีประสบการณ์และมีมุมมอง/แนวคิดในสาขาวิชาของตน การจัดโปรแกรมให้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาเอกที่ต้องเรียน อาจกำหนดเป็นวิชาเริ่มแรกเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้นักศึกษาได้รู้วิธีการ ศัพท์เฉพาะวิชาและแหล่งสารสนเทศในสาขาวิชาที่ศึกษา หรือการเน้นความสามารถโดยแทรกเข้ากับหลาย ๆ รายวิชาในวิชาเอกซึ่งวิธีนี้จะมีประสิทธิภาพเพราะผู้สอนสามารถควบคุมดูแลและติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด

- การทดสอบวัดความรู้ความสามารถที่แสดงถึงทักษะ/ การเรียนรู้ของนักศึกษาโดยสถาบันการศึกษาจัดเตรียมไว้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น การอบรม บทเรียน คอมพิวเตอร์ บทเรียนสำเร็จรูปบนเว็บ เอกสารคู่มือหรือการสอนในห้องเรียน เมื่อนักศึกษามั่นใจว่าตนมีความรู้เพียงพอก็มาทำการประเมินและทดสอบ ถ้าสามารถผ่านการทดสอบจะได้ใบรับรองรายงานผลการเรียนซึ่งอาจเป็นข้อกำหนดว่านักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาได้ต้องผ่านการทดสอบเรื่องนี้หรืออาจกำหนดเป็นหน่วยกิตแต่ไม่ต้องเรียนในชั้นเรียน นักศึกษาสามารถเอาความรู้ประสบการณ์เดิมมาทดสอบถ้าสอบผ่านก็นำไปนับหน่วยกิตได้

งานวิจัยที่ทำโดยกลุ่มทำงานความสามารถด้านสารสนเทศของมหาวิทยาลัยรัฐแคลิฟอร์เนีย (CSU Information Competence Work Group) ให้ข้อเสนอแนะว่า ความพยายามที่จะจัดแยกการเรียนการสอนเรื่องความรู้สารสนเทศออกต่างหากหรือจัดโดยเฉพาะนั้นไม่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่านักศึกษาจะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาสารสนเทศได้ในยุคสารสนเทศ และชี้ว่าโปรแกรมที่ดีที่สุดต้องบูรณาการกับหลักสูตรและต้องสร้างร่วมกันระหว่างอาจารย์/บุคลากรของคณะหรือสาขาวิชากับห้องสมุดโดยใช้รูปแบบการสอนหลายวิธี เช่น สอนโดยวิธีบรรยาย และการอภิปรายโต้เถียง ให้อาจารย์เป็นผู้สร้างเนื้อหาการสอน สร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาค้นคว้าสิ่งที่ยังไม่รู้และคอยติดตามดูความก้าวหน้าของนักศึกษา และให้บรรณารักษ์ห้องสมุดมีส่วนร่วมในการประเมินและคัดเลือกแหล่งสารสนเทศ เช่น รวบรวม จัดบริการ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และการเข้าถึงสารสนเทศ ให้คำแนะนำการสืบค้น ประเด็นที่สำคัญคือ ผู้บริหารต้องมีบทบาทเชิงรุกที่จะสนับสนุนโปรแกรมเหล่านี้อย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือกันพัฒนางาน วางแผนจัดสรรงบประมาณและดำเนินการให้บรรลุผล (Dunn, 2000, online) ตัวอย่างของสถาบันการ

ศึกษาที่จัดโปรแกรมแบบนี้ได้แก่ มหาวิทยาลัยนานาชาติฟลอริดา (Florida International University) ได้จัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่ผสมผสานการรู้สารสนเทศเข้ากับวิชาต่าง ๆ จำนวน 7 หลักสูตร โดยห้องสมุดกับคณะวิชาศิลปการสอนร่วมกันสร้างหลักสูตรโดยเน้นให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถทั้งด้านคอมพิวเตอร์และสอนการใช้ห้องสมุด รู้วิธีการคิดและการหาเหตุผล (Brenenson, 2000 , online)

การรู้สารสนเทศเป็นความรู้ความสามารถและทักษะที่เกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะเกิดขึ้นตลอดเวลาในขณะที่นิสิตพยายามเรียนรู้สิ่งต่างๆ ในทุกสาขาวิชา การให้ความรู้เรื่องการรู้สารสนเทศจะประสบผลสำเร็จถ้าสถาบันการศึกษามีการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่นิสิต ปลูกฝังแนวคิด วิธีการและส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และควรทำการประเมินเป็นระยะๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน พัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินงาน

การสอนการรู้สารสนเทศในประเทศไทย

การสอนเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศในระดับอุดมศึกษาของไทยเริ่มเปิดสอนเป็นครั้งแรกปี พ.ศ. 2500 ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) และที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เริ่มเปิดสอนวิชา การใช้ห้องสมุด ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 แก่นิสิตระดับปริญญาตรี และในปี 2501 ได้เปิดสอนวิชานี้แก่นิสิตภาคสมทบ จนกระทั่ง พ.ศ. 2505 ได้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับโดยใช้ชื่อว่า การใช้ห้องสมุด (L.S 101 know your library) จำนวน 1 หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ จุดมุ่งหมายเพื่อให้นิสิตนักศึกษาที่มีความคิดรวบยอดว่าห้องสมุดสามารถช่วยการเรียนรู้ให้ได้ผลในขณะที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย และส่งเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพเมื่อเรียนสำเร็จ เนื้อหาที่สอนเน้นให้รู้จักวิธีค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาจาก 3 ภาคเรียนเป็น 2 ภาคเรียนและมีการปรับปรุงหลักสูตร วิชาการใช้ห้องสมุดได้เปลี่ยนชื่อเป็น บรรณ 101 ห้องสมุดและการศึกษาค้นคว้า จำนวน 2 หน่วยกิต ใช้เวลาเรียน 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และปรับปรุงเนื้อหาเพิ่มหัวข้อ การศึกษาค้นคว้าและการเขียนบทนิพนธ์ให้ละเอียดยิ่งขึ้น จัดเป็นวิชาพื้นฐานบังคับทั้ง 8 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตประสานมิตร ปทุมวัน พลศึกษา บางเขน บางแสน พิษณุโลก มหาสารคาม และสงขลา ในปีพ.ศ. 2530 มีการปรับปรุงหลักสูตรและการสอนวิชาศึกษาทั่วไป วิชานี้ได้ปรับปรุงและพัฒนาใหม่ ชื่อ สารนิเทศกับการศึกษาค้นคว้า มีการเพิ่มเนื้อหาให้สอดคล้อง

กับบริการของห้องสมุดสมัยใหม่ เช่น เรื่องบริการฐานข้อมูล และได้เริ่มใช้หลักสูตรนี้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534

มหาวิทยาลัยบูรพา แต่เดิมเป็นวิทยาเขตหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ต่อมาได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ในปี พ.ศ. 2533 แยกออกเป็นมหาวิทยาลัยบูรพาแต่ยังคงใช้หลักสูตรเหมือนกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ซึ่งกำหนดให้วิชา "สารนิเทศและการศึกษาค้นคว้า" เป็นวิชาพื้นฐานศึกษาทั่วไปกำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียนวิชานี้จนถึงปี พ.ศ. 2544 มหาวิทยาลัยบูรพาดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรและได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างวิชาศึกษาทั่วไปและวิชานี้เป็นวิชาศึกษาทั่วไป (เลือก) ในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์

การประชุมเทมา-งามสัมพันธ์ครั้งที่ 7 ซึ่งมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม นั้น หัวข้อการประชุมด้านบริหารวิชาการได้มีการนำเสนอเรื่องการปรับปรุงหลักสูตร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป พบว่าวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ห้องสมุด สารนิเทศกับการศึกษาค้นคว้า หรือการรู้สารสนเทศในหลายสถาบันมีการปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับยุคสมัยและหลายสถาบันยังคงกำหนดให้นักศึกษานักศึกษาเรียน ได้แก่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2541 หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ ชื่อวิชา บร 101 มนุษย์กับสารนิเทศ 2(2-0) Man and information services ศึกษาความหมาย ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของสารนิเทศกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ แหล่งสารนิเทศและการเข้าถึงแหล่งสารนิเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ การเลือกใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการนำเสนอสารนิเทศอย่างมีคุณภาพ มหาวิทยาลัยนเรศวร หมวดวิชาศึกษาทั่วไป รหัสวิชา 001125 เทคโนโลยีสารสนเทศ 3(3-0) Information Technology ศึกษาความหมาย ความสำคัญและประเภทของแหล่งสารสนเทศ การจัดระบบสารสนเทศ การเข้าถึงสารสนเทศต่าง ๆ การสืบค้นสารสนเทศด้วยระบบคอมพิวเตอร์ บริการฐานข้อมูล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การเลือก การสังเคราะห์และการนำเสนอสารสนเทศ ตลอดจนการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีและมีนิสัยในการใฝ่หาความรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ยังคงกำหนดเป็นวิชาศึกษาทั่วไป และใช้ชื่อวิชา บส 101 สารสนเทศกับการศึกษาค้นคว้า 2(2-0) Information services and study fundamentals (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545(ค))

ในการปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2545 ของมหาวิทยาลัยบูรพาเพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวงมหาวิทยาลัยและปรัชญาของมหาวิทยาลัย โครงสร้างหลักสูตรกำหนดให้เรียนวิชาในหมวดศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต โดยกำหนดเป็นวิชาบังคับ จำนวน 26 หน่วยกิต และให้เลือกเรียนอีกไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต จากรายวิชา

หมวดศึกษาทั่วไป (วิชาเลือก) ในกลุ่มวิชาบังคับ 26 หน่วยกิต ประกอบด้วย กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ 12 หน่วยกิต กลุ่มวิชาภาษาไทย 2 หน่วยกิต กลุ่มวิชาเทคโนโลยี 3 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาสหศาสตร์ 9 หน่วยกิต คำอธิบายรายวิชาสหศาสตร์ มีดังนี้

สหศาสตร์ 1 รหัสวิชา 999101 จำนวน 3 หน่วยกิต

การพัฒนาทักษะความคิด ความเข้าใจปัญหาสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย สิทธิและหน้าที่พื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ และสิทธิมนุษยชน ภาวะผู้นำและแนวคิดการประกอบการด้านธุรกิจ คุณธรรมและจริยธรรมต่อสังคม

สหศาสตร์ 2 รหัสวิชา 999102 จำนวน 3 หน่วยกิต

แนวคิดพื้นฐาน พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ ประชากร โลกและจักรวาล พลังงานและสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าและยั่งยืน การประยุกต์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์และสถิติในชีวิตประจำวัน การใช้สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้า ทฤษฎีเส้นทางปัญญา จริยธรรมกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สหศาสตร์ 3 รหัสวิชา 999103 จำนวน 3 หน่วยกิต

ความสัมพันธ์ระหว่างมวลมนุษย์ ศิลปะกับมนุษย์เพื่อให้เกิดสุนทรียภาพ ความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ดนตรี และวรรณกรรมต่อชีวิตและสังคม รวมทั้งภูมิปัญญาและค่านิยมไทย (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545(ก) ,หน้า 21-22)

เมื่อพิจารณาจากคำอธิบายรายวิชาพบว่าเรื่อง การใช้สารสนเทศและการศึกษาค้นคว้าปรากฏเป็นเพียงส่วนหนึ่งของวิชาสหศาสตร์ 2 ซึ่งมีขอบเขตของเนื้อหาที่ต้องเรียนกว้างขวางสำหรับรายวิชา 202101 สารสนเทศกับการศึกษาค้นคว้า 2(2-0) Information services and study fundamentals ซึ่งเดิมเป็นวิชาศึกษาทั่วไปที่นักศึกษาทุกคนต้องเรียนได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นวิชาเลือกในกลุ่มมนุษยศาสตร์ (หมวดศึกษาทั่วไป วิชาเลือก กำหนดให้เลือกเรียนอีกไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต)

จากการศึกษาวิเคราะห์แบบสอบถามงานวิจัยเรื่องเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศที่จัดทำโดยสถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยในต่างประเทศหลายแห่ง ผู้วิจัยพบแนวทางในการกำหนดโครงสร้างการรู้สารสนเทศที่นิสิตปริญญาตรีควรมี ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความรู้ความสามารถเพื่อใช้สำหรับการทดสอบและประเมินตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. กำหนดหัวข้อ/เรื่อง ขอบเขตและประเภทสารสนเทศที่ต้องการ ได้แก่
สร้างคำถาม กำหนดขอบเขตของปัญหาหรือประเด็นที่ต้องการ

เข้าใจถึงความจำเป็นในการใช้สารสนเทศ การจำแนกประเภทสารสนเทศ กำหนด คำค้นหรือคำศัพท์ที่ต้องใช้

รู้และเข้าใจประเภททรัพยากรสารสนเทศที่มีอยู่และที่ต้องการศึกษาค้นคว้า ตัดสินใจได้ว่าใครเป็นผู้ผลิตหรือผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ เข้าใจถึงข้อจำกัดของสารสนเทศที่สามารถค้นหาได้หรือที่มีอยู่

2. กำหนดแหล่งสารสนเทศและสืบค้นสารสนเทศ ได้แก่

เข้าถึงและใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ฐานข้อมูลห้องสมุด วรรณคดี

อินเทอร์เน็ต

อ่าน แปลความหมายและสามารถเขียนอ้างอิงได้ถูกต้อง

รู้วิธีถ่ายโอนแฟ้มข้อมูล / จดหมายอิเล็กทรอนิกส์จากระบบคอมพิวเตอร์

เข้าใจส่วนประกอบของเลขเรียกหนังสือ URL และสามารถใช้เพื่อเข้าถึงทรัพยากร

สารสนเทศได้

3. พัฒนา ปรับปรุงกลยุทธ์ในการค้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและจัดการเพื่อให้ได้

สารสนเทศที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ได้แก่

เข้าใจประเภทและวัตถุประสงค์ของสารสนเทศอ้างอิง เช่น สารานุกรม วรรณคดี

บทคัดย่อ

จำแนกแหล่งอ้างอิงที่เหมาะสมที่จะใช้ตอบคำถามที่เกี่ยวกับการค้นคว้าได้

สามารถเลือกใช้เทคนิค กลยุทธ์การค้น การใช้คำค้นหรือหัวเรื่องได้อย่างเหมาะสม

รู้วิธีการเข้าถึงและใช้แหล่งสารสนเทศอ้างอิงได้

4. ประเมินสารสนเทศและกลยุทธ์การค้น ได้แก่

ตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และความทันสมัยของแหล่งสารสนเทศทุก

ประเภท

พิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้ผลิต/ ผู้จัดทำ

พิจารณาหรือตัดสินได้ว่าสารสนเทศที่ค้นพบนั้นถูกต้อง เทียบตรง มีข้อมูลเพียงพอ

หรือต้องค้นเพิ่มจากแหล่งอื่น

5. การรวบรวมและสังเคราะห์สารสนเทศ ได้แก่

วิเคราะห์และประมวลสารสนเทศจากหลายๆ แหล่งได้อย่างเหมาะสมกับคำถามที่

ค้นคว้า

สามารถวิเคราะห์และใช้สารสนเทศได้เหมาะสมกับความต้องการ

เข้าใจถึงความจำเป็นที่จะต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของสารสนเทศ
การเขียนบรรณานุกรม การเขียนอ้างอิง การเขียนเชิงอรรถ

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ

งานวิจัยในประเทศ

วิภาภรณ์ บำรุงจิตต์ (2542) ได้ศึกษาทักษะทางสารนิเทศและการใช้ทรัพยากรสารนิเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่เคยเรียนวิชา การเขียนรายงาน และการใช้ห้องสมุด จำนวน 366 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีทักษะความรู้ทางสารนิเทศในระดับปานกลาง คือ มีความรอบรู้สารนิเทศ สามารถกำหนดขอบเขตความต้องการสารนิเทศ เลือกแหล่งสารนิเทศ รู้จักเครื่องมือช่วยค้นสารนิเทศ และสามารถประเมินค่าสารนิเทศที่ได้รับ นักศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในการใช้ทรัพยากรสารนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้พบว่า นักศึกษาขาดทักษะในการใช้เครื่องมือช่วยค้นสารนิเทศคือ ไม่มีความรู้ไม่เข้าใจวิธีการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์และซีดีรอม รวมถึงขาดทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์

ศรีเพ็ญ มะโน (2536) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบจำลองหลักสูตรวิชาการรู้สารสนเทศสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี โดยใช้วิธีการเชิงระบบแบ่งการศึกษาค้นคว้าเป็น 5 ขั้นตอน ในขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนิสิตระดับปริญญาตรีโดยเน้นความรู้และทักษะที่นิสิตต้องใช้ในการศึกษาและปฏิบัติงานตามเงื่อนไขของหลักสูตรระดับปริญญาตรี พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ยังไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเองได้ ไม่มีการวางแผนการค้นคว้า ไม่มีความรู้เรื่องการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการค้นหาสารนิเทศ และประสบปัญหาในการวิเคราะห์และประเมินสารนิเทศที่ตรงความต้องการ

ธิดาพร นามสุข (2534) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ในการใช้และการเข้าถึงสารนิเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ในการใช้และการเข้าถึงสารนิเทศของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดสูงกว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนวิชาการใช้ห้องสมุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ในการใช้และการเข้าถึงสารนิเทศแตกต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในการใช้และการเข้าถึงสารนิเทศไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ในการใช้และการเข้าถึงสารนิเทศไม่แตกต่างกัน

นิริมา สังคะ (2527) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในการใช้ห้องสมุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนซึ่งผลจากการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจในการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาจากสถาบันที่มีการสอนการใช้ห้องสมุดมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาจากสถาบันที่ไม่มีการสอนการใช้ห้องสมุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจในการใช้ห้องสมุดสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำทั้งในสถาบันที่มีการสอนการใช้ห้องสมุดและสถาบันที่ไม่มีการสอนการใช้ห้องสมุด

งานวิจัยต่างประเทศ

มวกฮัน (Maughan, 2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย-เบิร์กเลย์ (University of California-Berkeley) เป็นการวิจัยต่อเนื่องเก็บข้อมูล 3 ช่วง คือ ฤดูใบไม้ผลิของปี ค.ศ.1994 1995 และ 1999 กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสาสังคมศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 8 กลุ่ม เพื่อศึกษาสภาพการรู้สารสนเทศของนักศึกษาและเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลา 3 ปี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่คิดว่าตนเองมีทักษะและความสามารถในการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับสูงกว่าที่เป็นจริงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบการรู้สารสนเทศซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ทำคะแนนได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (65 %)

สำหรับการศึกษาที่วิทยาลัยเซนต์โรส (College of Saint Rose) ได้ประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้แบบสอบถามวัดทักษะและความสามารถในการรู้สารสนเทศ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 100 คน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินการรู้สารสนเทศของตนอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 51) และระดับพอใช้ (ร้อยละ 39) สำหรับค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทดสอบ การรู้สารสนเทศเท่ากับ ร้อยละ 61 นอกจากนี้ยังพบว่าระดับชั้นปีของนักศึกษา ตั้งแต่ปี 1-4 ค่าคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Black, 2000, online)

เฮ็บเวิร์ธ (Hepworth, 1999, Online) ศึกษาทักษะและการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี : การรวมเข้าในหลักสูตรปริญญาตรี ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนินยาง (NTU) ประเทศสิงคโปร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์งาน สอบถามจากงานที่ทำและการสังเกต ศึกษาแก่นักศึกษากลุ่มที่ต้องทำโครงการค้นคว้าวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีคิด กระบวนการคิด พฤติกรรมการค้นและรวบรวมสารสนเทศ พบว่านักศึกษามีความสามารถทักษะการรู้สารสนเทศที่จำกัด นักศึกษาประสบกับความยากลำบากในขณะทำโครงการวิจัย

เนื่องจากขาดความเข้าใจวิธีการค้นคืนสารสนเทศ ไม่คุ้นเคยกับระบบการจัดเก็บทรัพยากรของห้องสมุด ขาดความเชื่อมั่นในการค้นคว้าหรือความคิดในการกำหนดกรอบของปัญหา

มหาวิทยาลัยเท็กซัส เอ แอนด์ เอ็ม (Texas A & M University) ได้ศึกษาการรับรู้ของผู้ใช้ต่อเว็บเพจของห้องสมุด : ศึกษาเฉพาะกลุ่ม ณ มหาวิทยาลัยเท็กซัส เอ แอนด์ เอ็ม ปัจจุบันห้องสมุดได้ให้บริการแก่ผู้ใช้ และนักศึกษา ประมาณ 43,000 คน ใช้วิธีสืบค้นสารสนเทศผ่านอินเทอร์เน็ต และมีห้องสมุดหลายแห่งอยู่ในเครือข่ายเดียวกันซึ่งแต่ละห้องสมุดก็มีการออกแบบเว็บเพจห้องสมุดของตนเอง มีเนื้อหาและรูปแบบที่หลากหลาย วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อหารูปแบบที่ง่ายและสะดวกต่อผู้ใช้ ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ วิธีการศึกษาเป็นการสัมภาษณ์เฉพาะกลุ่ม จำนวน 26 คน แบ่งเป็นผู้ใช้ 6 ประเภท คือ นักศึกษาปีที่ 1 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตศึกษา อาจารย์ผู้สอน บุคลากรมหาวิทยาลัย และบุคลากรห้องสมุด โดยสัมภาษณ์อย่างละเอียดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามโครงสร้างคำถาม 5 ประเด็น คือ 1. ความต้องการแหล่งรวมเว็บไซต์เพื่อการวิจัย 2. การเข้าถึงสารสนเทศทางการวิจัย 3. ทักษะและความรู้ของผู้ใช้ 4. การตระหนักรู้แหล่งและบริการ 5. ทักษะคนที่ติดต่อห้องสมุดและการวิจัย ผลการศึกษาพบว่าการออกแบบเว็บเพจห้องสมุดมีผลต่อการค้นของผู้ใช้ มีรายละเอียดมากเกินไปทำให้สับสนเสียเวลาในการค้นหานั้น ผู้ใช้ค้นโดยวิธีการเดาสุ่ม ไม่เข้าใจคำสั่งหรือคำศัพท์ที่กำหนดให้ใช้ เช่น หัวเรื่อง คำสำคัญ ผลของการค้นได้ไม่ตรงกับความต้องการ (Crowley et al., 2002)

การสำรวจการรู้สารสนเทศแห่งชาติจัดทำโดยสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ.2001 โดยสอบถามผ่านทางเว็บไซต์และใช้วิธีส่งแบบสอบถามแบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ให้อธิการบดีของมหาวิทยาลัยประมาณ 2,700 แห่งทั่วประเทศ และได้รับคำตอบคืน 710 แห่ง (26%) แต่มีข้อมูลที่สมบูรณ์ใช้ได้จำนวน 664 แห่ง (25%) เป็นการสำรวจเรื่อง การรู้ สารสนเทศในเชิงปฏิบัติ การบริหารจัดการ และรูปแบบที่ใช้ในแต่ละสถาบันรวมถึงปัญหาและอุปสรรค ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 98 ของสถาบันการศึกษามีการพูดหรืออภิปรายเรื่องนี้ในหน่วยงาน และ 90 เปอร์เซ็นต์ ได้ให้คำจำกัดความของการรู้สารสนเทศและนำไปใช้อย่างกว้าง ๆ สำหรับการให้ความหมายเป็นพิเศษนั้นมี 3 แบบ คือ การคิดอย่างมีเหตุผลและประเมินสารสนเทศ (72 %) การค้นหาหรือการเข้าถึงสารสนเทศ (45 %) การใช้สารสนเทศอย่างเหมาะสม (35%) ในเรื่องของการปฏิบัติด้านการรู้สารสนเทศ 58% ให้บรรณารักษ์รับผิดชอบในเรื่องการสอนการรู้สารสนเทศ แต่มีสถาบันการศึกษา 123 แห่ง กำหนดให้เรียน และ 99 แห่งมีการผลิตเอกสารเพื่อใช้สอนเรื่องนี้ ในการจำแนกความแตกต่างระหว่างการรู้เทคโนโลยี

การรู้คอมพิวเตอร์ และการรู้สารสนเทศ (37 %) กำหนดให้การรู้สารสนเทศแยกออกจากการรู้เทคโนโลยี (National Information Literacy Survey, 2001, online)

มหาวิทยาลัยรัฐอัลปาเลเซียน ได้ประเมินการรู้สารสนเทศของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 1,951 คน เมื่อฤดูใบไม้ร่วงปี ค.ศ. 1999 เพื่อสร้างเป็นระบบการตรวจสอบซ้ำที่จะใช้ตัดสินสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในทักษะของนักศึกษาที่เคยทดสอบกับนักศึกษาชั้นปีอื่น ๆ และนักศึกษาที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 มหาวิทยาลัยมีเป้าหมายทางการศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีว่าจะต้องมีความสามารถในการประยุกต์วิธีการเสาะแสวงหาและกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาจำนวน 3 ใน 4 รู้ว่าส่วนประกอบของเว็บเพจมีการส่งวนลิขสิทธิ์ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีทักษะเบื้องต้นในการจำแนกและเข้าถึงแหล่งสารสนเทศในระดับสูง เช่น ร้อยละ 94 ของนักศึกษาทราบข่าวสารสนเทศที่ค้นจากวารสารมีเนื้อหาที่ทันสมัยกว่าหนังสือ สารานุกรม บรรณานุกรม ร้อยละ 82 ของนักศึกษารู้วิธีการค้นเรื่องที่ต้องการภายในตัวเล่มหนังสือ และ ร้อยละ 95 ของนักศึกษาเมื่อมีปัญหาจะสอบถามบรรณารักษ์เพื่อขอคำแนะนำในการค้นหา การเลือกใช้สารสนเทศ (Appalachian State University, 1999, online)

เนโร (Nero) ทำวิจัยเรื่อง การประเมินการรู้สารสนเทศของบัณฑิตศึกษาเอกศรของมหาวิทยาลัยรัฐเพนซิลวาเนีย 4 แห่ง วัตถุประสงค์เพื่อวัดและศึกษาหลักสูตรที่บัณฑิตศึกษาศาสตร์ได้ถูกเตรียมให้มีความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินการรู้สารสนเทศ แปลผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผู้ตอบแบบสอบถามคือ บัณฑิตศึกษาเอกศรในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเพนซิลวาเนีย โดยคัดเลือกมาประมาณ 500 คน ทดสอบความรู้เกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐาน แหล่งสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ และความคิดเห็นในแง่ของประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนวิชาครูที่ส่งเสริมเรื่องการรู้สารสนเทศ เช่น ความสามารถในการกำหนดแหล่ง การประเมินคุณค่า และการใช้สารสนเทศ ผลจากการวิจัยจะนำเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความพยายามที่จะสร้างและออกแบบหลักสูตรเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมด้านสารสนเทศทั้งในสถานที่เรียนและที่ทำงาน มองถึงกลยุทธ์การพัฒนาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้พื้นฐานเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ สารสนเทศดิจิทัล แต่มีความรู้เกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศของห้องสมุดรูปแบบเดิมมากกว่า (Nero, 1999)

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ พบว่าเป็นเรื่องที่วิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญและให้ความสนใจศึกษาในเรื่องนี้มาโดยตลอดซึ่งแต่เดิมมักเน้นในเรื่องของทักษะการใช้ห้องสมุด วิธีสอนและประเมินผลการใช้ห้องสมุด ฯลฯ ปัจจุบันเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทและมีผลกระทบต่อคนในสังคม

สารสนเทศเพิ่มขึ้นๆ ดังนั้นคนในสังคมจึงจำเป็นต้องมีทักษะด้านสารสนเทศและทักษะอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรู้สารสนเทศทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่ามีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ 3 ด้าน คือ 1. เพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศโดยผ่านระบบการศึกษา กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียน นิสิตนักศึกษา บัณฑิตศึกษา เช่น พัฒนาระบบการเรียนการสอนสร้างหลักสูตร การทดสอบ/ประเมินผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่เหมาะสม ติดตามผลและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 2. เพื่อพัฒนางานด้านบรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์ศึกษาเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุงงาน พัฒนา/สร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดบริการสารสนเทศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้ใช้ห้องสมุดเป็นผู้รู้สารสนเทศ 3. เพื่อส่งเสริมให้การรู้สารสนเทศเป็นที่รู้จักแพร่หลายและสร้างประชากรที่เป็นผู้รู้สารสนเทศที่ตระหนักถึงคุณค่าและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดกลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2545 จำนวน 1,838 คน (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545(ช)) ดังตาราง 2

ตาราง 2 กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

คณะ	จำนวนนิสิต (คน)
1. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	559
2. ศิลปกรรมศาสตร์	102
3. ศึกษาศาสตร์	260
4. วิทยาศาสตร์	405
5. วิศวกรรมศาสตร์	287
6. พยาบาลศาสตร์	132
7. สาธารณสุขศาสตร์	93
รวม	1,838

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตที่สุ่มมาจากประชากรซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2545 รวม 7 คณะ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยใช้คณะเป็นชั้นแบ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1979 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, หน้า 303) ปรากฏว่าได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน

2. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะโดยหาสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง สูตรในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร สัดส่วนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้}}{\text{จำนวนประชากร}} \\ &= \frac{320}{1838} \\ &= 0.174 \end{aligned}$$

นำสัดส่วนที่ได้มาหากกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะและใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

คณะ	จำนวนนิสิต (คน)
1. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	97
2. ศิลปกรรมศาสตร์	18
3. ศึกษาศาสตร์	46
4. วิทยาศาสตร์	70
5. วิศวกรรมศาสตร์	50
6. พยาบาลศาสตร์	23
7. สาธารณสุขศาสตร์	16
รวม	320

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1. แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. แบบทดสอบวัดความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ 3. แบบประเมินตนเอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบจากเอกสารของภัทรา นิคมานนท์ (2537) และการสร้างแบบทดสอบของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (2533)

2. กำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบที่จะวัดความรู้ความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1. การกำหนดขอบเขต / หัวข้อสารสนเทศที่ต้องการ 2. การกำหนดแหล่งและค้นคืนสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 3. การสร้างกลยุทธ์การค้นคืนสารสนเทศ 4. การประเมินคุณค่าสารสนเทศ 5. การรวบรวมและสังเคราะห์สารสนเทศ

3. สร้างเครื่องมือที่จะใช้เก็บข้อมูล ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ จำนวน 40 ข้อ และส่วนที่ 3 แบบประเมินตนเอง จำนวน 19 ข้อ แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จไปทดลองกับนิสิตกลุ่มที่เรียนวิชาสารสนเทศกับการศึกษาค้นคว้า เพื่อตรวจวัดความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ แล้วนำผลที่ได้มาตรวจแก้ ปรับปรุงข้อคำถาม แก้ไขข้อบกพร่องในด้านภาษาและความถูกต้อง

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองสอบ (try out) กับนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 46 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) และความยาก-ง่าย (p) ของแบบทดสอบพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เท่ากับ .7429 จำนวนข้อสอบที่ใช้ได้มี 36 ข้อ ในส่วนของแบบสอบถามที่ให้นิสิตประเมินตนเอง มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .8234 จำนวนข้อคำถามที่ใช้ได้มี 17 ข้อ เมื่อปรับปรุงแก้ไข แบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีที่ได้รับการสุ่มมาแล้ว โดยติดต่ออาจารย์ผู้สอนเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามในชั้นเรียนของนิสิตปริญญาตรี โดยใช้เวลาในช่วงท้ายของคาบเรียน ประมาณ 15-20 นาที และรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนโดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 9 - 20 กันยายน 2545

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานะภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่มี 4

ตัวเลือก ในแต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว เกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบ ได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับความรู้ความสามารถในการเข้าถึงและการใช้สารสนเทศมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง ไม่น่าใจ สำหรับเกณฑ์การประเมินค่าเมื่อนำมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.26 – 4.00 มีความเชื่อมั่นสูงมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.25 มีความเชื่อมั่นสูง

คะแนนเฉลี่ย 1.76 – 2.50 มีความเชื่อมั่นปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.75 มีความเชื่อมั่นน้อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบและตรวจนับจำนวนตามประเภทของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
2. ป้อนข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละของสถานภาพโดยทั่วไปของนิสิตปริญญาตรี
 - 2.2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี
 - 2.3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินตนเองในการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี
3. เปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีตามกลุ่มสาขาวิชาโดยใช้ F-test และใช้การทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe)
4. เปรียบเทียบการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีตามกลุ่มสาขาวิชาโดยใช้ F-test และใช้การทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ
5. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับประเมินการรู้สารสนเทศกับระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. ค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X})
3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)
4. ค่าสถิติ F (F-test)
5. ค่าไค-สแควร์ χ^2 (chi-square)

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับการรู้สารสนเทศและการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศกับการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

นิสิตปริญญาตรี	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	103	32.19
หญิง	217	67.81
กลุ่มสาขาวิชา		
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	161	50.31
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	120	37.50
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	39	12.19
แหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด การศึกษาค้นคว้าหรือการทำงาน		
เคยเรียนในระดับมัธยมศึกษา	101	31.56
กำลังเรียนวิชาสารนิเทศกับการศึกษาค้นคว้า	22	6.88
เข้าฟังวิธีการใช้ห้องสมุดจาก สำนักหอสมุด	4	14.38

ตาราง 4 (ต่อ)

นิสิตปริญญาตรี	จำนวน	ร้อยละ
ศึกษาด้วยตนเองหรือเพื่อนแนะนำ	134	41.88
ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องนี้	17	5.31
ความถี่ในการใช้ห้องสมุด		
2-3 ครั้ง ต่อสัปดาห์	69	21.56
ทุกสัปดาห์	107	33.44
2-3 ครั้ง ต่อเดือน	130	40.62
ไม่เคยใช้บริการ	4	4.38
แหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เบื้องต้น หรือการใช้อินเทอร์เน็ต		
เคยเรียนในระดับมัธยมศึกษา	121	37.81
กำลังเรียนวิชาคอมพิวเตอร์	101	31.56
ศึกษาด้วยตนเอง	63	19.69
ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องนี้	35	10.94
ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต		
ใช้เป็นประจำ	158	49.37
นานๆ ครั้ง	148	46.25
ไม่เคยใช้บริการ	14	4.38

จากตาราง 4 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนิสิตปริญญาตรี เพศชาย ร้อยละ 32.19 และเพศหญิง ร้อยละ 67.81 กำลังศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร้อยละ 50.31 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ร้อยละ 37.50 และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ร้อยละ 12.19 สำหรับที่มาของแหล่งความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด การศึกษาค้นคว้าหรือการทำรายงาน ร้อยละ 41.88 ของนิสิตใช้วิธีศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือเพื่อนแนะนำ และร้อยละ 31.56 มีความรู้จากการเรียนในระดับมัธยมศึกษา นิสิตเข้าฟังวิธีการใช้ห้องสมุดจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ร้อยละ 14.38 และอีกร้อยละ 5.31 ของนิสิตไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้ ความถี่ของการเข้าใช้ห้องสมุดของนิสิตสูงสุดคือ ประมาณ 2-3 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 40.62 รองลงมาคือ เข้าใช้ห้องสมุดทุกสัปดาห์ ร้อยละ 33.44 นิสิตที่มีการใช้ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ มีร้อยละ

21.56 และที่ไม่เคยใช้บริการห้องสมุด มีอยู่ร้อยละ 4.38 สำหรับแหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เบื้องต้นหรือการใช้อินเทอร์เน็ต นิสิตได้จากการเรียนในระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 37.81 และร้อยละ 31.56 ของนิสิตกำลังเรียนวิชา 310101 คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545) ปริมาณความถี่ของการใช้อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 49.37 ของนิสิตใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ และร้อยละ 46.25 ใช้นานๆครั้ง มีเพียงร้อยละ 4.38 ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 2 ระดับการรู้สารสนเทศและการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี
จำแนกตามเพศ

การรู้สารสนเทศ	\bar{x}	S.D.
เพศ		
ชาย	21.08	6.23
หญิง	23.66	4.07
รวม	23.06	4.93

จากตาราง 5 พบว่านิสิตชายมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศ เท่ากับ 21.08 นิสิตหญิงมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศ เท่ากับ 23.66 และโดยรวมนิสิตปริญญาตรีมีคะแนนเฉลี่ยการรู้สารสนเทศเท่ากับ 23.06 (จำนวนเต็มของแบบทดสอบวัดการรู้สารสนเทศ เท่ากับ 36 คะแนน) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี

ข้อ	คำถาม	\bar{x}	S.D
1	การกำหนดขอบเขต/หัวข้อสารสนเทศที่ต้องการ ท่านสามารถค้นสารสนเทศประเภทใดจากฐานข้อมูลทรัพยากรสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา (Web OPAC)	0.91	0.29

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	\bar{X}	S.D
2	ต้องการค้นข้อมูลที่ให้คำอธิบายอย่างกว้างๆ เพื่อใช้ทำรายงานเรื่อง วิธีลดความเครียด ควรค้นจากสิ่งพิมพ์ใด	0.52	0.50
3	วารสารชื่อใดที่เสนอเนื้อหาในลักษณะของบทความเชิงวิชาการและเหมาะสำหรับทำรายงานส่งอาจารย์	0.93	0.26
4	นิตยสารหรือวารสารทั่วไปเผยแพร่สารสนเทศประเภทใด	0.65	0.48
5	ถ้าต้องการค้นข้อมูลที่มีเนื้อหาทันสมัยควรค้นจากสารสนเทศประเภทใด	0.88	0.33
6	ท่านคิดว่าการรู้วิธีค้นหาสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ สารสนเทศเว็ลด์ไวด์เว็บ มีประโยชน์อย่างไร	0.71	0.45
7	ข้อความใดที่ให้ความหมายของคำว่า อินเทอร์เน็ต (Internet) ได้ดีที่สุด	0.73	0.44
	<u>การกำหนดแหล่งและการค้นคืนสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ</u>		
8	เลขเรียกหนังสือมีประโยชน์สำหรับผู้ใช้อังสมุดอย่างไร	0.86	0.35
9	ข้อใดเป็นเลขเรียกหนังสือ ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ใช้ในปัจจุบัน	0.63	0.48
10	จากข้อมูลที่ให้ คำว่า ไคกนาฏกรรมของมหาวิทยาลัย หมายถึงอะไร	0.78	0.41
11	เมื่อท่านใช้ข้อมูลที่ค้นมาจากบทความวารสาร จะต้องเขียนแหล่งที่มาของข้อมูลหรือไม่	0.60	0.49
12	เว็บไซต์ที่ให้บริการค้นงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ไทย		
	http://www.tiac.or.th จัดทำโดยหน่วยงานประเภทใด	0.35	0.48
13	ถ้าผลของการค้นได้ข้อมูลจำนวนมาก ควรทำอย่างไรจึงจะได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการเท่านั้น	0.75	0.43
14	ผู้ผลิตเว็บไซต์แห่งนี้เป็นหน่วยงานประเภทใด	0.72	0.45
	<u>การสร้างกลยุทธ์ในการค้นหาสารสนเทศ</u>		
15	ถ้าท่านได้รับมอบหมายให้ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำรายงาน เรื่องเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและอันตรายของยาเสพติดในวัยรุ่นไทย ต้องกำหนดคำที่จะใช้ค้นอย่างไร จึงจะได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด	0.10	0.30
16	ถ้าท่านค้น WebOPAC ของสำนักหอสมุด ฯ โดยค้นจากชื่อเรื่อง การปฏิบัติอุตสาหกรรม แต่ระบบแสดงผลว่า "ไม่พบข้อมูลที่ต้องการ" หมายถึงอะไร	0.67	0.47

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	\bar{x}	S.D
17	ถ้าต้องการทราบว่าหนังสือเรื่อง สิทธิสตรีไทย ให้บริการที่สำนักหอสมุด ฯ หรือไม่ ควรค้นโดยวิธีใด	0.74	0.41
18	ดัชนีวารสารเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยค้นทรัพยากรสารสนเทศชนิดใด	0.39	0.49
19	การพิจารณาเลือกหนังสือว่ามีเนื้อหาตรงกับเรื่องที่เราจะทำรายงานหรือไม่ นั้นมีวิธีคัดเลือกอย่างไร	0.65	0.48
20	ถ้าต้องการค้นสารสนเทศเวปไซด์เว็บ เพื่อทำรายงานเรื่อง อาหาร GMOs ควรใช้เครื่องมือช่วยค้นข้อใด	0.50	0.50
21	ถ้าท่านค้น WebOPAC ของสำนักหอสมุด ฯ โดยใช้ค้นคำ การศึกษา ไทย ได้ผลการค้นจำนวน 225 รายการ ต้องทำอย่างไร จึงจะได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ	0.67	0.47
22	การค้นสารสนเทศเวปไซด์เว็บ โดยใช้เครื่องมือช่วยค้น (search engine) เช่น yahoo altavista เพื่อค้นเรื่องเกี่ยวกับ การรักษาโรคมะเร็งโดยใช้สมุนไพร คำสั่งข้อใด ที่จะให้ผลการค้นที่ดีที่สุด	0.83	0.38
23	การค้นสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีคำค้น 2 คำ โดยใช้ AND เชื่อมกัน เพื่อวัตถุประสงค์ใด	0.84	0.37
24	การค้นสารสนเทศเวปไซด์เว็บ โดยใช้เครื่องมือช่วยค้น (search engine) วิธีใดจะให้ผลการค้นที่มีประสิทธิภาพที่สุด	0.50	0.50
25	ข้อความใดอธิบายถึง สารสนเทศเวปไซด์เว็บ ที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต ได้ถูกต้องที่สุด	0.62	0.49
26	เมื่อค้นสารสนเทศเวปไซด์เว็บในเรื่องที่ต้องการได้แล้วควรพิจารณาคัดเลือกสารสนเทศเหล่านั้นอย่างไร	0.43	0.50
27	สารสนเทศเวปไซด์เว็บ ประเภทใดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และทำรายงานของนิสิต	0.91	0.29
28	ทำไมจึงต้องมีการประเมินค่าหรือคัดเลือกสารสนเทศที่ค้นได้จาก เวปไซด์เว็บ ก่อนการนำเนื้อหาไปเรียบเรียงทำรายงาน	0.43	0.50

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	\bar{x}	S.D
29	ข้อใดคือหลักสำคัญที่ใช้ในการประเมินคุณค่าสารสนเทศที่ค้นได้จาก เว็ลด์ไวด์เว็บ	0.52	0.50
30	ข้อความใดที่ให้ความหมายของคำว่า สารสนเทศเว็ลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ได้ถูกต้องที่สุด	0.11	0.31
31	ท่านคิดว่าข้อมูลที่ค้นได้จากเว็บไซต์ http://www.lib.buu.ac.th มี ความน่าเชื่อถือเพราะเหตุใด	0.71	0.45
32	ท่านคิดว่าข้อมูลที่นำเสนอในเว็บไซด์นี้ มีความน่าเชื่อถือหรือไม่	0.68	0.47
33	การแอบอ้างผลงานผู้อื่นในงานเขียนของตน หมายถึงการทำใน ลักษณะใด	0.80	0.41
34	ข้อมูลในเว็บไซด์ต่างๆ นั้น มีลิขสิทธิ์ (copyright) หรือไม่	0.64	0.48
35	เพราะเหตุใดรัฐบาลจึงส่งเสริมให้ประชาชนใช้สินค้าที่ถูกลิขสิทธิ์ เช่น เทปเพลง โปรแกรมคอมพิวเตอร์	0.83	0.38
36	ท่านคิดว่าสารสนเทศในเว็บไซด์แห่งนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด	0.53	0.50

จากตาราง 6 พบว่านิสิตปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศสูงสุดจากข้อคำถามการ
จำแนกรายชื่อวารสารที่มีบทความเชิงวิชาการ (0.93) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อคำถามการกำหนดค่า
ค้นเพื่อทำรายงานเรื่องเกี่ยวกับ การแพร่ระบาดและอันตรายของยาเสพติดในวัยรุ่นไทย (0.10)
เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างคำถามการรู้สารสนเทศในแต่ละด้าน พบว่า ข้อคำถามที่นิสิตสามารถตอบได้
ถูกต้องสูงสุดในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านที่ 1-การกำหนดขอบเขต/หัวข้อสารสนเทศที่ต้องการ คือ การ
จำแนกรายชื่อวารสารที่มีบทความเชิงวิชาการ (0.93) ด้านที่ 2 การกำหนดแหล่งและค้นคืนสารสนเทศ
อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ประโยชน์ของเลขเรียกหนังสือ (0.86) ด้านที่ 3 การสร้างกลยุทธ์ในการค้น
สารสนเทศ คือ วัตถุประสงค์ของการใช้คำสั่ง AND เมื่อค้นสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (0.84)
ด้านที่ 4 การประเมินคุณค่าสารสนเทศ คือ การจำแนกประเภทเว็ลด์ไวด์เว็บที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิต
(0.91) และด้านที่ 5 การรวบรวมและสังเคราะห์สารสนเทศ คือ เหตุผลของการส่งเสริมให้ใช้สินค้าที่มี
ลิขสิทธิ์ (0.83)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา	\bar{X} N = 36	S.D
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	22.34	5.31
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	23.86	4.72
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	23.61	3.41
รวม	23.06	4.94

จากตาราง 7 นิสิตปริญญาตรีที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศเท่ากับ 22.34 นิสิตปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศเท่ากับ 23.86 นิสิตปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศเท่ากับ 23.61 และโดยรวมนิสิตปริญญาตรีทุกกลุ่มสาขาวิชาจะมีคะแนนเฉลี่ยการรู้สารสนเทศอยู่ที่ 23.06 ซึ่งถือว่านิสิตปริญญาตรีมีระดับการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี

ข้อ	คำถาม	นิสิตปริญญาตรี (N=320)		
		\bar{X}	S.D	ระดับการประเมิน
1	วางแผนการดำเนินงานที่จะทำรายงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด	2.61	0.71	สูง
2	กำหนดหัวข้อหรือขอบเขตของเรื่องที่จะทำรายงานได้เหมาะสม	2.59	0.66	สูง
3	สามารถค้นข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีบริการในสำนักหอสมุด	2.63	0.73	สูง
4	รู้วิธีการใช้ WebOPAC และใช้วิธีการค้นได้อย่างเหมาะสม เช่น การค้นอย่างง่าย การค้นแบบซับซ้อน	2.25	0.78	ปานกลาง
5	สามารถค้น WebOPAC โดยใช้คำที่จะใช้ค้นเรื่องที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	2.28	0.77	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	นิสิตปริญญาตรี (N=320)		
		\bar{X}	S.D	ระดับการประเมิน
6	รู้วิธีการค้นข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลที่ตีพิมพ์	1.92	0.76	ปานกลาง
7	สามารถค้นสารสนเทศที่ต้องการโดยใช้เครื่องมือช่วยค้น google (ใช้คำค้นเป็นภาษาไทย)	2.44	0.87	ปานกลาง
8	สร้างคำค้นโดยใช้เทคนิคการค้นแบบบูลีน (AND OR NOT) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ	1.84	0.83	ปานกลาง
9	ใช้เครื่องมือช่วยสำหรับค้นหาสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อเรื่องที่ทำรายงาน เช่น ดัชนีวารสาร บรรณานุกรม	2.06	0.75	ปานกลาง
10	สามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสารสนเทศที่ค้นพบเพื่อพิจารณา คัดเลือก แยกแยะและตัดสินใจนำไปใช้	2.46	0.70	ปานกลาง
11	รู้หลักเกณฑ์การประเมินค่าสารสนเทศที่จะนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ	2.36	0.71	ปานกลาง
12	รู้วิธีการเขียนบรรณานุกรมบอกแหล่งที่มาของข้อมูล	2.46	0.81	ปานกลาง
13	สามารถเขียนการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลได้อย่างถูกต้อง เช่น หนังสือ บทความวารสาร สารสนเทศเว็ลด์ไวด์เว็บ	2.45	0.78	ปานกลาง
14	สามารถเรียบเรียงสารสนเทศที่ค้นคว้ามาจัดทำเป็นเนื้อหารายงานได้อย่างสมบูรณ์	2.36	0.67	ปานกลาง
15	สามารถวิเคราะห์เนื้อหาและความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์	2.29	0.70	ปานกลาง
16	อธิบายถึงความสำคัญของการอ้างอิงแหล่งที่มาของสารสนเทศที่นำมาเรียบเรียงเป็นรายงานของเรา	2.35	0.67	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	คำถาม	นิสิตปริญญาตรี (N=320)		
		\bar{X}	S.D	ระดับการประเมิน
17	เข้าใจถึงความสำคัญของกฎหมายลิขสิทธิ์	2.60	0.88	สูง
	รวม	2.35	0.43	ปานกลาง

จากตาราง 8 นิสิตปริญญาตรีประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2.35) มีเพียง 4 ข้อที่ประเมินตนเองอยู่ในระดับสูง คือ ความสามารถค้นข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีบริการในสำนักหอสมุด (2.63) การวางแผนการดำเนินงานที่จะทำรายงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด (2.61) ความเข้าใจถึงความสำคัญของกฎหมายลิขสิทธิ์ (2.60) และ การกำหนดหัวข้อหรือขอบเขตของเรื่องที่จะทำรายงานได้เหมาะสม (2.59)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกตามเพศ

การประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี	\bar{X}	S.D.
เพศ		
ชาย	2.37	0.42
หญิง	2.34	0.44
รวม	2.35	0.43

จากตาราง 9 พบว่า นิสิตเพศชายมีค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศเท่ากับ 2.37 และนิสิตเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 โดยรวมแล้วนิสิตปริญญาตรีประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (2.35)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

การประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี	\bar{X}	S.D.
กลุ่มสาขาวิชา		
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	2.37	0.42
วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	2.34	0.43
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	2.30	0.49
รวม	2.35	0.43

จากตาราง 10 พบว่า นิสิตปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองสูงสุด คือ 2.37 รองลงมาคือ นิสิตปริญญาตรี กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 และนิสิตปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบการรู้สารสนเทศกับการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

ตาราง 11 จำนวนและร้อยละของระดับการรู้สารสนเทศกับการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี

	ประเมินการรู้สารสนเทศ				χ^2	p
	กลุ่มต่ำ		กลุ่มสูง			
	N	%	N	%		
การรู้สารสนเทศ						
กลุ่มต่ำ	70	49.0	73	51.0	0.03	0.869
กลุ่มสูง	85	48.0	92	52.0		

ตาราง 11 จากการเปรียบเทียบพบว่า นิสิตปริญญาตรีที่มีระดับการประเมินการรู้
 สารสนเทศซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มต่ำและกลุ่มสูงกับนิสิตปริญญาตรีที่มีระดับการรู้
 สารสนเทศซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มต่ำและกลุ่มสูง มีระดับการประเมินการรู้สารสนเทศกับ
 ระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการประเมินการรู้
 สารสนเทศกับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ตาราง 12 เปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

การรู้สารสนเทศ	Df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	173.04	86.52	3.61*	.03
ภายในกลุ่ม	317	7601.71	23.98		
รวม	319	7774.75			

จากตาราง 12 แสดงว่า นิสิตปริญญาตรีที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกันมีระดับการรู้
 สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่
 พบว่า นิสิตปริญญาตรีกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศสูงกว่า
 (23.86) นิสิตปริญญาตรีกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (22.34)

ตาราง 13 เปรียบเทียบการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

การประเมินตนเอง	Df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	0.15	0.07	0.40	.67
ภายในกลุ่ม	317	58.73	0.19		
รวม	319	58.87			

จากตาราง 13 แสดงว่า นิสิตปริญญาตรีที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์
 สุขภาพ นิสิตปริญญาตรีทั้ง 3 กลุ่มมีการประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองแตกต่างกันอย่าง
 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพาตามกลุ่มสาขาวิชา
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพาตามกลุ่มสาขาวิชา
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประเมินการรู้สารสนเทศกับระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นิสิตปริญญาตรีมีระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองสัมพันธ์กับระดับการรู้สารสนเทศ
2. นิสิตปริญญาตรีกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีระดับการรู้สารสนเทศต่างกัน
3. นิสิตปริญญาตรีกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีระดับการประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาจากประชากรซึ่งเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีการศึกษา 2545 รวม 7 คณะ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์

คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์ จำนวน 320 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบทดสอบเพื่อใช้วัดความรู้และความสามารถในการรู้สารสนเทศเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบที่มี 4 ตัวเลือก ในแต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว โดยแบ่งเนื้อหาของแบบทดสอบเป็น 5 ด้าน คือ 1. การกำหนดขอบเขต/หัวข้อสารสนเทศที่ต้องการ 2. การกำหนดแหล่งและค้นคืนสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ 3. การสร้างกลยุทธ์ในการค้นหาสารสนเทศ 4. การประเมินคุณค่าสารสนเทศ 5. การรวบรวมและสังเคราะห์สารสนเทศ รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบประเมินตนเองถึงความรู้และความสามารถในการรู้สารสนเทศ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง ไม่น่าสนใจ จำนวน 17 ข้อ

3. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้แจกและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองโดยขออนุญาตใช้ห้องท้ายของชั่วโมงสอนจากอาจารย์เพื่อให้บัณฑิตปริญญาตรีตอบแบบสอบถามโดยกระทำครั้งละหนึ่งห้องเรียนซึ่งใช้เวลาทำแบบสอบถามประมาณ 15-20 นาที ได้รับข้อมูลฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 320 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การจัดการกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดมาลงรหัสเพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS for Windows เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่และแสดงเป็นค่าร้อยละ

4.2 นำแบบทดสอบการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่เป็นผลรวมและจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

4.3 นำแบบประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมาหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่เป็นผลรวมและจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

4.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

4.5 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศของ
นิสิตปริญญาตรีจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

4.6 หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประเมินการรู้สารสนเทศกับระดับการรู้
สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 สถานภาพโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนิสิตปริญญาตรี เพศชาย ร้อยละ 32.19 และเพศหญิง ร้อยละ 67.81 โดยศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ร้อยละ 50.31 กลุ่มสาขา
วิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ร้อยละ 37.50 และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ร้อยละ 12.19
สำหรับที่มาของแหล่งความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด การศึกษาค้นคว้าหรือการทำรายงาน ร้อยละ
41.88 ของนิสิตใช้วิธีศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือเพื่อนแนะนำ และร้อยละ 31.56 มีความรู้จาก
การเรียนในระดับมัธยมศึกษา นิสิตเข้าฟังวิธีการใช้ห้องสมุดจากสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ร้อยละ 14.38 และ ร้อยละ 5.31 ของนิสิตไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้ ความถี่ของการเข้าใช้ห้องสมุด
ของนิสิตสูงสุดคือ ประมาณ 2-3 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 40.62 รองลงมาคือ เข้าใช้ห้องสมุด
ทุกสัปดาห์ (ร้อยละ 33.44) นิสิตที่มีการใช้ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ มีร้อยละ 21.56 และนิสิตที่ไม่เคย
ใช้บริการห้องสมุดมีอยู่ ร้อยละ 4.38 สำหรับแหล่งที่มาของความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
หรือการใช้อินเทอร์เน็ต นิสิตได้จากการเรียนในระดับมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 37.81 และร้อยละ
31.56 ของนิสิตกำลังเรียนวิชา 310101 คอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2545) ส่วนความถี่ของการใช้อินเทอร์เน็ต ร้อยละ 49.37 ของนิสิตใช้อินเทอร์เน็ต
เป็นประจำ และร้อยละ 46.25 ใช้นานๆครั้ง มีเพียงร้อยละ 4.38 ที่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต

ตอนที่ 2 ศึกษาผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการรู้สารสนเทศ

1. นิสิตปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศโดยรวมเท่ากับ 23.06 หรือคิดเป็นร้อยละ
64.06 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง โดยนิสิตชายมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.08 และนิสิตหญิงมี
คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.66

2. นิสิตปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศสูงสุดจากข้อคำถามการจำแนกรายชื่อวาร
สารที่มีบทความเชิงวิชาการ (0.93) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อคำถามการกำหนดคำค้นเพื่อทำ
รายงานเรื่องเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและอันตรายของยาเสพติดในวัยรุ่นไทย (0.10)

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างคำถามการรู้สารสนเทศในแต่ละด้าน พบว่า ข้อคำถามที่นิสิตสามารถตอบได้ถูกต้องสูงสุดในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านที่ 1 การกำหนดขอบเขต/หัวข้อสารสนเทศที่ต้องการ คือ การจำแนกรายชื่อวารสารที่มีบทความเชิงวิชาการ (0.93) ด้านที่ 2 การกำหนดแหล่งและค้นคืนสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ประโยชน์ของเลขเรียกหนังสือ (0.86) ด้านที่ 3 การสร้างกลยุทธ์ในการค้นหาสารสนเทศ คือ วัตถุประสงค์ของการใช้คำสั่ง AND เมื่อค้นหาสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (0.84) ด้านที่ 4 การประเมินคุณค่าสารสนเทศ คือ การจำแนกประเภทเว็ลด์ไวด์เว็บที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิต (0.91) และด้านที่ 5 การรวบรวมและสังเคราะห์สารสนเทศ คือ เหตุผลของการส่งเสริมให้ใช้สินค้าที่มีลิขสิทธิ์ (0.83)

3. นิสิตปริญญาตรีที่ศึกษาในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาที่มีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศ ดังนี้ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.34 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.86 และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.61

ตอนที่ 3 ศึกษาผลการประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี

1. นิสิตปริญญาตรีประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.35 แต่มีอยู่ 4 ข้อที่นิสิตประเมินตนเองอยู่ในระดับสูง คือ ความสามารถค้นหาข้อมูลจากเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีบริการในสำนักหอสมุด (2.63) การวางแผนการดำเนินงานที่จะทำรายงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด (2.61) ความเข้าใจถึงความสำคัญของ กฎหมายลิขสิทธิ์ (2.60) และการกำหนดหัวข้อหรือขอบเขตของเรื่องที่จะทำรายงานได้เหมาะสม (2.59)

2. นิสิตปริญญาตรีเพศชายประเมินการรู้สารสนเทศของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 ส่วนนิสิตเพศหญิงประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34

3. นิสิตปริญญาตรีที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินตนเองไม่แตกต่างกัน โดยทุกกลุ่มประเมินตนเองในระดับปานกลาง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาได้ดังนี้ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30

ตอนที่ 4 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประเมินการรู้สารสนเทศกับระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี

1. เมื่อเปรียบเทียบนิสิตปริญญาตรีที่มีระดับการประเมินการรู้สารสนเทศซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำกับนิสิตปริญญาตรีที่มีระดับการรู้สารสนเทศซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม

คือ กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าการประเมินการรู้สารสนเทศกับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

2. นิสิตปริญญาตรีที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่านิสิตปริญญาตรี กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศสูงกว่า (23.86) นิสิตปริญญาตรี กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (22.34)

3. นิสิตปริญญาตรีที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีการประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทุกกลุ่มสาขาวิชามีค่าเฉลี่ยการประเมินการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้ กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (2.37) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (2.34) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (2.30)

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพา ปรากฏข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี จากการวิจัยพบว่า นิสิตปริญญาตรีมีระดับการรู้สารสนเทศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากข้อมูลสถานภาพโดยทั่วไปของนิสิตปริญญาตรี พบว่าเกือบร้อยละ 73 ของนิสิตปริญญาตรีมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด และศึกษาค้นคว้าหรือการทำรายงานโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเพื่อนแนะนำ และอีกส่วนหนึ่งมีความรู้จากการเรียนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งรูปแบบและวิธีใช้แหล่งสารสนเทศในปัจจุบันมีความซับซ้อนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งแหล่งสารสนเทศก็มีความหลากหลายยิ่งขึ้น เช่น สารสนเทศสิ่งพิมพ์ สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต และสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์เพื่อให้บริการสารสนเทศที่ทันสมัยเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้ใช้ห้องสมุด ดังนั้นนิสิตจำเป็นต้องมีทักษะและพัฒนาวิธีการเรียนรู้และแนวคิดให้เหมาะสมกับการศึกษาในมหาวิทยาลัย แต่ปัญหาสำคัญที่พบคือ นิสิตนักศึกษายังคุ้นเคยกับระบบการศึกษาแบบเดิมๆ คือการบรรยายและการท่องจำ ไม่ชอบอ่านไม่ชอบค้นคว้า ไม่มีความคิดริเริ่มและสนใจหรือรู้จักการพัฒนาตนเองมากนัก (วิทยากร เชียงกูล, 2544, หน้า 55) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของวิทยาลัยเซนต์โรสที่พบว่านักศึกษามีการรู้สารสนเทศในระดับปานกลาง (คิดเป็นร้อยละ 61) (Black, 2000) และการศึกษาของ พิซซุตา ศรีอนันต์ (2541) และ

วิภาภรณ์ บำรุงจิตต์ (2542) ที่พบว่า นักศึกษามีทักษะความรู้ทางสารสนเทศในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของเฮ็บเวิร์ธที่พบว่านักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศที่จำกัดทำให้มี ปัญหาและอุปสรรคเมื่อต้องทำโครงการวิจัย (Hepworth, 1999, online) เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ นิสิตปริญญาตรีมีระดับการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลางเนื่องจากศักยภาพของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยนั้นยังขาดความพร้อมหรือเตรียมตัวไม่เพียงพอ เพราะกระบวนการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาไม่ได้เสริมสร้างให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ การหาเหตุผล และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเมอร์แซนและเฮ็บ เวิร์ธที่พบว่า ครูผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาเป็นผู้รู้สารสนเทศและตระหนักถึงความสำคัญของเรื่อง นี้แต่วิธีการสอนมักจัดเตรียมความพร้อมทุกอย่างให้กับนักเรียนแทนที่จะสอนให้รู้ถึงหลักการหรือ วิธีการเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่หลากหลาย (Merchant & Hepworth, 2002, p.87) ประกอบกับระบบการศึกษาของไทยขาดความตระหนักถึงความสำคัญ ของการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังสอน แบบดั้งเดิมโดยให้ครูบรรยาย วิธีสอนไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการอ่าน การค้นคว้าด้วยตนเองหรือ รู้วิธีใช้คอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษแบบใช้งานได้ นอกจากนี้การผลิตพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษาที่ มีคุณภาพก็ยังมีจำนวนน้อย (วิทยากร เชียงกูล, 2544, หน้า 72)

2. นิสิตปริญญาตรีที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีระดับการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ พบว่า นิสิตปริญญาตรีกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยการรู้สารสนเทศสูงกว่า นิสิตปริญญาตรีกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ซึ่งอาจเป็นผลมาจากลักษณะพื้น ฐานหรือธรรมชาติของวิชาที่มีความแตกต่างกันอันส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน การ ศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการแสวงหาสารสนเทศ การแพร่กระจาย/เผยแพร่ การ ประยุกต์และการค้นคืนสารสนเทศ (Sapp, 1992) ทำให้นิสิตกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีทักษะ ในการแสวงหาความรู้หรือวิธีศึกษาค้นคว้ามากกว่านิสิตกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อีกทั้งยังมีความคุ้นเคยต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มากกว่า และจาก การศึกษาของสุริย์ สุทธิสารากร (2540) พบว่า ความรู้และประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์มีส่วน สัมพันธ์กับความสามารถในการสืบค้นสารสนเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าพฤติกรรมการใช้สารสนเทศ ของนิสิตที่ศึกษาในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาที่มีความแตกต่างกัน การใช้บริการสืบค้นสารสนเทศด้วย ระบบคอมพิวเตอร์ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีความถี่ในการใช้บริการ สืบค้นสารสนเทศน้อยที่สุด (1 ครั้ง/เดือน) ส่วนนักศึกษาคณะวิทยา-ศาสตร์และเทคโนโลยีใช้บริการ

สืบค้นสารสนเทศมากถึง 5 ครั้งต่อเดือน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชนิษฐา พละการ (2544) ที่พบว่านิสิตปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชา วิทยาศาสตร์สุขภาพมีความต้องการสารสนเทศและมีปัญหาการใช้สารสนเทศแตกต่างจากกลุ่ม สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นิสิตปริญญาตรีประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับสาเหตุที่นิสิตประเมินความรู้ความสามารถของตนเองอยู่ในระดับปานกลางอาจเป็นเพราะ ไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการเรียนการสอนในระดับ มัธยมศึกษาที่ทำให้นักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยขาดทักษะไม่คุ้นเคยกับการศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองหรือการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมนอกชั้นเรียน และไม่ค่อยเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ประกอบกับวิธีการสอนของครูที่เน้นเรื่องการสอนให้คะแนน การป้อนความรู้ ให้ผู้เรียนมากเกินไปจนขาดความท้าทายทางสติปัญญาหรือความคิดริเริ่ม (Merchant & Hepworth, 2002) จากการศึกษาของเฮ็บเวิร์ทก็พบว่า นักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในการประเมินค่าของ สารสนเทศที่ค้นพบเพราะกลัวว่าจะได้ข้อมูลที่ผิดพลาดเนื่องจากขาดประสบการณ์ในการใช้ สารสนเทศเชิงสร้างสรรค์ด้วยความคิดของตนเอง (Hepworth, 1999, online) นอกจากนี้การเป็น นิสิตใหม่ (ชั้นปีที่ 1) เป็นช่วงของการปรับตัวให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและระบบการเรียนรู้แบบ ใหม่ซึ่งยังไม่เคยชินอาจทำให้สภาพความพร้อมด้านจิตใจไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาที่พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 หรือปีที่สูงกว่าจะมีความเชื่อมั่นในตนเองและประเมินความ สามารถเกี่ยวกับทักษะการใช้ห้องสมุดของตนสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 (Greer, Weston & Alm, 1991 ; Coupe, 1993 cited in Maughan, 2001, p.77).

4. นิสิตปริญญาตรีที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันประเมินการรู้สารสนเทศของตนเอง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยทุกกลุ่มประเมินตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนิสิตประเมินความรู้ความสามารถของตนจากประสบการณ์ที่เคยค้นหาและใช้ สารสนเทศจากห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต ทำให้ทราบว่าตนเองมีปัญหาค้นหาหรือความสามารถ อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด ปัจจุบันแหล่งสารสนเทศและประเภทของสารสนเทศมีหลากหลาย รูปแบบ ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์แต่มีสารสนเทศอีกจำนวนมากที่เผยแพร่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสารสนเทศดิจิทัล ดังนั้นผู้ใช้ในยุคสารสนเทศจำเป็นต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยี ทักษะ คอมพิวเตอร์เพื่อให้การค้นสารสนเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Brandt, 2001 ; Zhang, 2002, online) จากข้อมูลสถานการณ์ภาพโดยทั่วไปของนิสิตปริญญาตรีพบว่านิสิตในทุกกลุ่มสาขา

วิชา จำนวนเกือบร้อยละ 70 นั้นมีทักษะและความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เบื้องต้นหรือการใช้อินเทอร์เน็ต แต่ไม่ได้หมายความว่านิสิตจะสามารถประยุกต์ใช้ในเชิงวิชาการได้อย่างเหมาะสม ในประเด็นนี้ วิทยากร เชียงกูล (2544, หน้า 69) ได้กล่าวถึงเรื่องสื่อและเทคโนโลยีการศึกษาโดยเฉพาะปัญหาของการใช้อินเทอร์เน็ตที่พบว่า ในหมู่นักหนุ่มสาวและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อข้อมูลข่าวสารทางธุรกิจและเพื่อความบันเทิงมากกว่าการพัฒนาการเรียนรู้ และจากการศึกษาของวอลเกอร์และมูเนนพบว่า สภาพแวดล้อมแบบอิเล็กทรอนิกส์ในยุคเน็ต (Gennet) นักศึกษาส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อค้นหาสารสนเทศในเว็บไซต์ต่างๆ เนื่องจากใช้ง่ายและสะดวกรวดเร็วแต่ส่วนใหญ่จะขาดทักษะในการกำหนดขั้นตอน การสร้างคำสั่งหรือกลยุทธ์การค้นซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจและไม่สามารถหาคำตอบที่ต้องการได้ (Walker & Moen, 2001, online)

5. เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประเมินการรู้สารสนเทศกับระดับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินการรู้สารสนเทศกับการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรีทั้ง 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยสูงและต่ำซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพามีการประเมินความรู้ความสามารถของตนเองสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งจะมีผลทำให้สามารถจัดโปรแกรมการฝึกอบรม การสอนการรู้สารสนเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากมีการยอมรับสมรรถภาพที่แท้จริงของตนเองทำให้ง่ายต่อการยอมรับที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และเต็มใจที่จะพัฒนาตนเองซึ่งสอดคล้องกับหลักของการประเมินตนเองตามแนวพุทธศาสตร์ที่เน้นเป้าหมายของการประเมินเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหรือปรับปรุงตนเอง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541) ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้แตกต่างจากผลการศึกษาในต่างประเทศที่พบว่า นักศึกษามักจะประเมินการรู้สารสนเทศของตนเองในระดับที่สูงกว่าความสามารถที่แท้จริง เช่น การศึกษาที่วิทยาลัยเซนต์โรส พบว่า ร้อยละ 51 ของนักศึกษาประเมินความสามารถของตนเองอยู่ในระดับดี และร้อยละ 39 ประเมินอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งสูงกว่าระดับความสามารถที่เป็นจริงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบการรู้สารสนเทศที่ทำได้เพียงร้อยละ 61 (Black, 2000) หรือการสำรวจการรู้สารสนเทศของนักศึกษามหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย-เบิร์กเลย์ พบว่านักศึกษาระเมินตนเองว่ามีความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสารสนเทศและการค้นคว้าวิจัยสูงกว่าผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบ (ได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 65 %) (Maughan, 2001, p.83) อีกทั้งนักศึกษาโดยมากมักให้ความสำคัญของตนเองในระดับที่สูงกว่าความเป็นจริง เช่น การประเมินโปรแกรมการสอนการใช้ห้อง

สมมุติแก่ผู้ใช้ของมหาวิทยาลัยรัฐไอโฮโอพบว่า นักศึกษาประเมินตนเองว่ามีความรู้ความสามารถ ด้านห้องสมุดสูงกว่าสภาพความเป็นจริง (Tiefel, 1989 cited in Maughan, 2001, p.77)

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามลักษณะของบัณฑิตในอุดมคติของไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้นิสิตเป็นผู้ที่รู้จักคิด - พิจารณา - ไตร่ตรอง รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองซึ่งการรู้สารสนเทศถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้อย่างอิสระ ทั้งนี้เพราะนิสิตนักศึกษาจะเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ประเทศชาติสืบต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะ ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยต้องตระหนักและให้ความสำคัญเรื่องการรู้สารสนเทศของนิสิตและบุคลากรของมหาวิทยาลัยบูรพา ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกระดับต้องให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง มีการวางแผน กำหนดนโยบายที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่แท้จริงและทำอย่างกว้างขวาง เช่น จัดให้มีการทดสอบทักษะและการรู้สารสนเทศของคณาจารย์ บุคลากร นิสิตระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาเพื่อที่จะจัดกลุ่มและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมได้อย่างเหมาะสม การกำหนดเป็นข้อบังคับให้นิสิตทุกคนต้องผ่านการฝึกอบรมหรือทดสอบประเมินการรู้สารสนเทศก่อนจบการศึกษา

2. การพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยควรมีการปรับปรุงรายละเอียดวิชา/คำอธิบายรายวิชาและควรนำเรื่องการรู้สารสนเทศบูรณาการกับหลักสูตรรายวิชาต่างๆ หรือการศึกษารูปแบบสหวิทยาการ โดยพิจารณารูปแบบวิธีสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายในการเสริมสร้างทักษะในการเรียนรู้มากกว่าการสั่งสมความรู้ และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการอุดมศึกษาที่ต้องการสร้างนิสิตให้เป็นผู้ที่เรียนรู้ตลอดชีวิต

3. มหาวิทยาลัยควรมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2545 รายวิชาหมวดศึกษาทั่วไป ที่กำหนดให้นิสิตเรียนกลุ่มวิชาสหศาสตร์ จำนวน 9 หน่วยกิต (สหศาสตร์ 1 2 และ 3) ซึ่งเป็นรายวิชาที่สร้างขึ้นใหม่ในลักษณะบูรณาการ แทนการเรียนวิชาหมวดศึกษาทั่วไป (บังคับ) บางรายวิชา เช่น สารนิเทศและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในคำอธิบายรายวิชาสหศาสตร์ 2 งานพัฒนาหลักสูตรและการสอนของมหาวิทยาลัยควรจะประเมินผลการใช้หลักสูตรว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมถึงการประเมินระดับการรู้สารสนเทศและทักษะในการศึกษาค้นคว้าของนิสิตที่ได้รับจากการเรียนวิชานี้ด้วย เพื่อให้เป็นแนวทางในการ

พัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนและการทำงานในอนาคตของนิสิต

4. การปลูกฝังเรื่องการรู้สารสนเทศควรจัดให้นิสิตตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย บูรณาการสร้างพื้นฐานและให้ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นให้นิสิตศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรง ควรมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านสารสนเทศ รวมถึงวิธีการส่งเสริมให้นิสิตได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการใช้สารสนเทศในยุคดิจิทัล เช่น การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้เรียนสามารถควบคุมความก้าวหน้าของตนเอง การจัดอบรมระยะสั้นให้กับผู้ที่สนใจ เฉพาะกลุ่ม/เฉพาะสาขาวิชา

5. มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ เพื่อกระตุ้นให้นิสิตตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการรู้สารสนเทศ ปลูกฝังนิสัยรัก การศึกษาค้นคว้า การเรียนรู้ตลอดชีวิต

6. อาจารย์ผู้สอนต้องเอาใจใส่และส่งเสริมให้นิสิตได้เรียนรู้อย่างแท้จริง อาจารย์ควร พัฒนาศักยภาพของตนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและนำไปผสมผสาน กับวิธีการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อสร้างเสริมให้นิสิตมีความสามารถในการคิดหาเหตุผล วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งนี้เพราะการรู้สารสนเทศเป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ค่อยๆ สร้างสมทักษะและความเชื่อมั่นให้แก่นิสิตโดยผ่านการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ

7. กระบวนการเรียนการสอนควรนำเรื่องการรู้สารสนเทศบูรณาการกับหลักสูตรการเรียนการสอนโดยบรรณารักษ์ควรประสานงานกับคณะ/สาขาวิชาและให้ความร่วมมือกับผู้สอน ในการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เน้นกระบวนการแสวงหาสารสนเทศโดยใช้ สารสนเทศและอุปกรณ์ของห้องสมุดเป็นแหล่งสนับสนุนซึ่งวิธีการนี้จะได้ดีเพราะอาจารย์ สามารถสร้างสถานการณ์การเรียนรู้กำหนดให้นิสิตศึกษาค้นคว้าโดยจัดเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาในรายวิชาที่สอนทำให้นิสิตเกิดทักษะและมีประสบการณ์จากการเรียนรู้จริง

8. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพาควรมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการรู้ สารสนเทศโดยจัดให้มีช่องทางเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายขึ้น เช่น แนะนำวิธีการค้นคว้าเพื่อการ ทำวิจัย การศึกษาปัญหาพิเศษหรือโครงการของนิสิตและบัณฑิตศึกษา สร้างโปรแกรมเรียนรู้ด้วย ตนเองบนอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้บรรณารักษ์ควรมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับคณะ/สาขา วิชา บุคลากรผู้สอนเพื่อพัฒนาหรือจัดโปรแกรมฝึกอบรมที่มีรายละเอียดและเนื้อหาที่เหมาะสมกับ สาขาวิชา รวมถึงการจัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่คณาจารย์อย่างสม่ำเสมอทั้ง

นี้เพราะเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ดังนั้นการให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้สารสนเทศและพัฒนาทักษะที่จำเป็นจะช่วยให้อาจารย์เกิดความเชื่อมั่น และสามารถนำไปประยุกต์กับกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นยังขาดรายละเอียดในเรื่องอื่นๆ เช่น พฤติกรรมการใช้สารสนเทศในสภาพแวดล้อมแบบเครือข่าย ปัญหาและอุปสรรคของการรู้สารสนเทศของนิสิต อีกทั้งเป็นการศึกษาเฉพาะนิสิตชั้นปีที่ 1 ทำให้ได้ข้อมูลที่ค่อนข้างจำกัดควรจะศึกษาอย่างต่อเนื่อง และขยายไปทุกชั้นปีเพื่อศึกษาถึงพัฒนาการหรือเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนิสิต / บัณฑิตศึกษาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรหรือการจัดโปรแกรมการรู้สารสนเทศที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชา รวมถึงควรศึกษารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อการสอนการรู้สารสนเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การสร้างแบบทดสอบ. (2533) กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.

ชินษฐา พลผลการ. (2544) ความต้องการสารสนเทศและปัญหาของผู้ใช้บริการในสำนัก
หอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2542) ปฏิญญาโลกว่าด้วยการอุดมศึกษา สารและการดำเนินงาน.
กรุงเทพฯ : กองวิเทศสัมพันธ์ ทบวงมหาวิทยาลัย.

----- (2543) แนวคิดการปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ :
ทบวงมหาวิทยาลัย.

----- (2543) รายงานประจำปี 2543. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.

----- (2545) รายงานประจำปี 2545. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.

ธิดาพร นามสุข. (2534) ความรู้ในการใช้และในการเข้าถึงสารนิเทศของนักศึกษาระดับ
บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาบรรณารักษศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นันทพร ศุภโสภณ. (2536) ความคิดเห็นของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ที่มีต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการใช้ห้องสมุด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาบรรณารักษศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นิธิมา สังคหะ. (2527) การศึกษาการใช้ห้องสมุดและความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความ
เข้าใจในการใช้ห้องสมุดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในสถาบันอุดม
ศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์, บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พงศ์ศักดิ์ สังขวิญญู. (2541, กันยายน- ธันวาคม) ขอบเขตของการรู้สารสนเทศ. วารสาร
สำนักวิทยบริการ. 3(3). หน้า 23-27.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540) วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. (ฉบับปรับ
ปรุงใหม่ล่าสุด) พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พันธ์ศักดิ์ พลสารมย์ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2543)

รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี.
กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.

พิชชุดา ศรีอนันต์. (2541) การใช้สารนิเทศเพื่อการศึกษา ค้นคว้า และการทำวิทยานิพนธ์
ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2539) เพื่อความเข้าใจในสาระและกระบวนการของการอุดมศึกษา
รวมบทความและบทบรรยาย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภัทรา นิคมานนท์. (2537) การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ. พิมพ์ครั้งที่ 8.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.

มหาวิทยาลัยบูรพา. (2545) คู่มือรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไป (พ.ศ. 2545) มหาวิทยาลัย
บูรพา. ชลบุรี : กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

----- (2545) สถิติจำนวนนิสิต ภาคปกติ 1/2545 สํารวจ 3 กรกฎาคม 2545.
ชลบุรี : งานทะเบียนและสถิตินิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

----- (2545) เอกสารประกอบการประชุมเทว-งามสัมพันธ์ครั้งที่ 7 ด้านบริหาร
วิชาการ (7 พฤศจิกายน 2545) ชลบุรี : สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยบูรพา.

รังสรรค์ สุกันทา. (2543, มีนาคม-มิถุนายน) การรู้สารสนเทศ (Information literacy) : ชีตความ
สามารถที่จำเป็นเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วารสารครุศาสตร์. 28(3) : หน้า 17-24.

วิทยากร เชียงกุล. (2544) ทางรอดของประเทศไทย : ปฏิวัติกรอบวิธีคิดและระบบการ
เรียนรู้ใหม่. กรุงเทพฯ : เรือนปัญญา.

วิภาภรณ์ บำรุงจิตต์. (2542) ทักษะทางสารนิเทศและการใช้ทรัพยากรสารนิเทศของ
นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศรีเพ็ญ มะโน. (2536) การสร้างแบบจำลองหลักสูตรวิชาการรู้สารสนเทศสำหรับนิสิตระดับ
ปริญญาตรีโดยใช้วิธีการเชิงระบบ. ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.

- ส. วาสนา ประवालพฤกษ์. (2544) **คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเรื่อง หลักการและเทคนิคการประเมินทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- ส. วาสนา ประवालพฤกษ์ จริยา หาสิทธิพานิชกุล และอาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2543) **ระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541) **วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ. (2543) **กรอบวิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 1 สิงหาคม 2543.** กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544) **แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา.
- สุพัฒน์ สองแสงจันทร์. (2540, ธันวาคม) **แบบจำลองการรู้สารสนเทศ. บรรณศาสตร์. 12(2) :** หน้า 57-68.
- สุรีย์ สุทธิสารากร. (2540) **การใช้บริการสืบค้นสารนิเทศด้วยระบบคอมพิวเตอร์ของสำนักวิทยบริการ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- เสริมศรี ไชยศรี สุรพล บัวพิมพ์ และสุนทรี คนเที่ยง. (2543) **รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องหลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาตรี.** กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ACRL. (2000, March) **Information literacy competency standards for higher education : the final version, approved January 2000. College & Research Libraries News. 61(3) pp. 207-215.**
- , (2002) **Information literacy.** (online) available : <http://www.ala.org/acrl/il> (access date : 2002, October 16)
- Abidi, Syed A.H. (2002, October) **Uganda :Toward information literacy and an information and communication technologies environment. Library Quarterly. 72(4) pp. xiii-xvi.**

- American Library Association. (1989) **Presidential committee on information literacy final report**. (online) available :<http://www.ala.org/acrl/nili/il1st.html> (access date : 2001, December 15)
- Anderson, M. A. (1997, Winter) Designing outcomes standards for information literacy. **Colorado Libraries**. 23(4) pp.41-42.
- Appalachian State University. (1999, Fall) **Information literacy assessment**. (online) available :<http://www.appstate.edu/~vilesea/literacy.html> (access date : 2002, July 7)
- Black, Steve. (2000) **Result of assessment of information literacy at the College of Saint Rose**. (online) available : <http://www.strose.edu/library /bi/infolires.htm> (access date : 2001, December 7)
- Brandt, D.S. (2001, summer) Information technology literacy : Task knowledge and mental models. **Library Trends** 50(1) pp.73-86.
- Brenenson, Stephanie. (2000, February) **Information literacy at Florida International University : A proposal for faculty senate from undergraduate council**. (online) available : <http://www.fiu.edu/~library/ili/iliprop.html> (access date : 2002, November 21)
- Bruce, Christine. (1999) **Information Literacy an International review of programs and Research**. paper presented at Auckland'99 LIANZA conference , november 9-12, 1999. (online) available : <http://www.lianza.org.nz/conference99/bruce.htm> (access date : 2002, October 16)
- Bundy, Alan. (1998) **Information literacy : The key competency for the 21st century**. (online) available : <http://www.library.unisa.edu.au/papers/inlit21.htm> (access date : 2002, November 12)
- Crowley, G.H. et al. (2002, July) User perceptions of the library's web pages : a focus group study at Texas A&M University. **The Journal of Academic Librarianship**. 28(4) pp. 205-210.

Dunn, Kathleen. (2000) **California State University : Information Literacy fact sheet**

(online) available : http://library.csun.edu/susan.curzon/fact_sheet.htm

(access date : 2001, December 7)

Faust, Judith. (2001) Teaching information literacy in 50 minutes a week : The CSUH

experience. **Journal of Southern Academic and Special Librarianship.** (online)

available : http://southernlibrarianship.icaap.org/content/v02n03/faust_j01.htm (access

date : 2002, November 21)

Grafstein, Ann. (2002, July) A Discipline-based approach to information literacy.

The Journal of Academic Librarianship. 28(4) pp. 197-204.

Hepworth, Mark. (1999) **A study of undergraduate information literacy and skills : the**

inclusion of information literacy and skill in the undergraduate curriculum, paper

presented at the International Federation of Library Associations and Institutions

Annual Conference, Bangkok, Thailand. August 20-28, 1999. (online) available :

<http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/107-124e.htm> (access date : 2001,

December 3)

Iannuzzi, Patricia. (1999, July) We are teaching , but are they learning : Accountability,

Productivity, and assessment. **Journal of Academic Librarianship.** 25(4)

pp. 304-305.

Information literacy competency standards for higher education. (online) available :

<http://www.ala.org/acrl/ilcomstan.html> (access date : 2001, December 3)

Julien, Heidi. (2000, November) Information literacy instruction in Canadian academic

libraries : Longitudinal trends and international comparisons. **College &**

Research Libraries. 61(6) pp. 510-523.

Kirk, Thomas G. (2001). **Best practices and assessment of information literacy**

programs. (online) available : <http://www.earlham.edu/~libr/plan.htm>

(access date : 2002, July 5)

Maughan, Patricia D. (2001, January) Assessing information literacy among

undergraduates : A discussion of the literature and the University of California-

- Berkeley assessment experience. **College & Research Libraries**. 62(1) pp. 71-85.
- Merchant, Lucy & Hepworth, Mark. (2002, June) Information literacy of teacher and pupils in secondary schools. **Journal of Librarianship and Information Science**. 34(2) pp. 81-89
- National information literacy survey ; Summary of major finding.** (2001) (online) available : <http://www.library.csusm.edu/acrl/survey.htm> (access date : 2001, December 3)
- Nero, Lut R. (1999) An assessment of information literacy among graduating teacher majors of four Pennsylvania State System of Higher Education (SSHE) Universities. **Dissertation Abstracts Online**. 61(01-A) (online) available : <http://thailis.uni.net.th/dao/detail.nsp> (access date : 2002, July 5)
- Oberman, Cerise. (n.d.) **The institute for information literacy.** (online) available : <http://www.ala.org/acrl/iiltrain.html> (access date : 2002, October 5)
- Objectives for information literacy instruction : A model statement for academic librarians.** (online) available : <http://www.ala.org/acrl/guides/objinfolit.html> (access date : 2001, December 3)
- Orr, Debbie Appleton, Margaret & Wallin, Margie. (2001, November) Information literacy and flexible delivery : creating a conceptual framework and model. **The Journal of Academic Librarianship**. 27(6) pp. 457-463.
- Paush, Lois & Popp, Mary. (1997) **Assessment of information literacy : Lessons from the higher education assessment movement.** (online) available : <http://www.ala.org/acrl/paperhtm/d30.html> (access date ; 2002, July 5)
- Rader, Hannelore B. (1995, Fall) Information literacy and the undergraduate curriculum. **Library Trends**. 42(2) pp. 271-277.
- Sapp, Gregg. (1992, January) Science literacy : A discussion and an information-based definition. **College and Research Libraries**. 53(1) pp. 21-30.
- Shapiro, Jeremy. J. & Hughes, Shelley K. (1996, March - April). Information literacy as a liberal art ; Enlightenment proposals for a new curriculum. **Educom Review**.

31(2). (online) available : <http://www.educause.edu/pub/er/reviewarticles/31231.html> (access date : 2002, April 18)

Smith, Rise L. (1997) **Philosophical shift : Teach the faculty to teach information literacy.** (online) available : <http://www.ala.org/acrl/paperhtm/d38.html> (access date : 2002, October 16)

Snavely, Loanne. (2001) **Information literacy standards for higher education : An International perspective,** paper presented at the 67th IFLA council and general conference, Boston, August 16-25, 2001. (online) available : <http://www.ifla.org/IV/ifla67/papers/073-126e.pdf> (access date : 2002, October 16)

Tiefel, Virginia. (1995, Fall) **Library user education : Examining its past, projecting its future.** *Library Trends.* 42(2) pp. 318-338.

Walker, Janet R. & Moen, William E. (2001) **Identifying and categorizing information-seeking strategies in the networked environment : An exploratory study of young adults.** (online) available <http://home.swbell.net/walkerjr/ISBS/proposal.doc.html> (access date : 2002, December 13)

Zhang, Wenxian. (2002, Summer) **Developing web-enhanced learning for information fluency.** *Reference & User Services Quarterly.* 41(4) pp. 356-363

มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก

Burapha University

แบบสอบถามและแบบประเมินเพื่อการวิจัย
เรื่อง
การประเมินการรู้สารสนเทศของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา

คำชี้แจง ลักษณะของชุดคำถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพโดยทั่วไปของนิสิต

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านท่าน

1. เพศ ชาย หญิง

2. นิสิตคณะ

- มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พยาบาลศาสตร์
 ศิลปกรรมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์
 ศึกษาศาสตร์

3. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้ห้องสมุด การศึกษาค้นคว้าข้อมูลหรือวิธีการทำรายงาน หรือไม่

- เคยเรียนวิชา การใช้ห้องสมุด ในระดับมัธยมศึกษา
 กำลังเรียนวิชา สารนิเทศกับการศึกษาค้นคว้า (รหัสวิชา 202101)
 เข้าฟังการแนะนำวิธีการใช้ห้องสมุดที่จัดโดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
 ไม่เคยเรียน แต่ศึกษาวิธีการใช้ด้วยตนเองหรือเพื่อนให้คำแนะนำ
 ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้

4. โดยปกติท่านใช้บริการของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา บ่อยครั้งเพียงใด

- 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ทุกสัปดาห์ 2-3 ครั้งต่อเดือน ไม่เคยใช้บริการ

5. ท่านใช้บริการสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต หรือ เว็บไซต์ใดบ้าง บ่อยครั้งเพียงใด

- ใช้เป็นประจำ นานๆ ครั้ง ใช้ไม่เป็น

6. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เบื้องต้น หรือ การใช้อินเทอร์เน็ต หรือไม่

- เคยเรียนในระดับมัธยมศึกษา กำลังเรียนที่ มหาวิทยาลัยบูรพา
 มีความรู้เนื่องจากสนใจ ศึกษาด้วยตนเอง ไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องนี้

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้และความสามารถในการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ

คำชี้แจง 1. โปรดทำแบบทดสอบทุกข้อ

2. จากข้อคำถามต่อไปนี้ โปรดพิจารณาเลือกคำตอบข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ท่านสามารถค้นสารสนเทศประเภทใดจากฐานข้อมูลทรัพยากรสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา (Web OPAC)

- วิทยานิพนธ์ทุกมหาวิทยาลัย
- รายงานการวิจัย
- จุลสารและกฤตภาค
- หนังสือทุกประเภท บทความวารสาร สื่อโสตทัศน์

2. ถ้าท่านได้รับมอบหมายให้ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำรายงาน เรื่องเกี่ยวกับ การแพร่ระบาดและอันตรายของยาเสพติดในวัยรุ่นไทย ต้องกำหนดคำที่จะใช้ค้นอย่างไร จึงจะได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการมากที่สุด

- ยาเสพติด และ วัยรุ่นไทย
- (ยาเสพติด หรือ ยาบ้า) และ (วัยรุ่น หรือ เยาวชน)
- (ยาเสพติด หรือ ยาบ้า) และ วัยรุ่น และ อันตราย
- ยาเสพติด หรือ ยาบ้า หรือ สารระเหย และ วัยรุ่น และ การเสพ

3. ต้องการค้นข้อมูลที่ให้คำอธิบายอย่างกว้างๆ เพื่อให้ทำรายงานเรื่อง วิธีลดความเครียด ควรค้นจากสิ่งพิมพ์ใด

- วิทยานิพนธ์
- บรรณานุกรม
- สารานุกรม
- พจนานุกรม

4. วารสารข้อใดที่เสนอเนื้อหาในลักษณะของบทความเชิงวิชาการและเหมาะสำหรับทำรายงานส่งอาจารย์

- ดิฉัน
- วารสารคหเวชรัฐศาสตร์
- สตาร์ช็อคเกอร์
- เพื่อนเดินทาง

5. ถ้าท่านค้น WebOPAC ของสำนักหอสมุด ฯ โดยค้นจากชื่อเรื่อง การปฏิวัติอุตสาหกรรม แต่ระบบแสดงผลว่า "ไม่พบข้อมูลที่ต้องการ " หมายถึงอะไร

- หอสมุดอาจมีหนังสือที่มีเนื้อหาแต่เป็นชื่อเรื่องอื่นๆ
- หอสมุดไม่มีหนังสือที่เกี่ยวกับการปฏิวัติอุตสาหกรรมให้บริการ
- ระบบสืบค้นข้อมูลทำงานผิดพลาด
- ต้องเปลี่ยนวิธีการค้นโดยใช้ชื่อผู้แต่งแทนชื่อเรื่อง

6. ถ้าต้องการทราบว่าหนังสือเรื่อง สิทธิสตรีไทย ให้บริการที่สำนักหอสมุด ฯหรือไม่ ควรค้นโดยวิธีใด

- ค้นจากชื่อผู้แต่ง
- ค้นจากชื่อเรื่อง
- ค้นจากหัวเรื่อง
- ค้นจากเลขเรียกหนังสือ

7. นิตยสารหรือวารสารทั่วไปเผยแพร่สารสนเทศประเภทใด

- นำเสนอเนื้อหากว้างๆ เหมาะสำหรับผู้อ่านโดยทั่วไป
- มีเนื้อหาลึกซึ้งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและบอกแหล่งที่มาของข้อมูล
- ภายในเล่มมีภาพประกอบจำนวนมาก ใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์
- เน้นเนื้อหาสาระเชิงวิชาการ ไม่ค่อยมีโฆษณาหรือแนะนำสินค้า ผลิตภัณฑ์

8. เลขเรียกหนังสือมีประโยชน์สำหรับผู้ใช้อ้างอิงอย่างไร

- ใช้ค้นหาหนังสือที่เขียนในปีเดียวกัน
- ช่วยในการค้นหาเรื่องที่ต้องการจากวารสาร
- ใช้อ้างถึงเล่มที่ใช้เป็นข้อมูลประกอบการทำรายงาน
- ช่วยกำหนดเล่มที่ต้องการและสะดวกในการหาตัวเล่มบนชั้นหนังสือ

9. ดัชนีวารสารเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยค้นทรัพยากรสารสนเทศชนิดใด

- หนังสือที่มีบริการในห้องสมุด
- บรรณานุกรม
- บทความในวารสาร
- สารานุกรม

10. ข้อใดเป็นเลขเรียกหนังสือ ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ใช้ในปัจจุบัน

- HQ 801 .L828 1996
- 658.13 ส237ท 2540
- การศึกษา -- ไทย
- ถูกทุกข้อ

11. การพิจารณาเลือกหนังสือว่ามีเนื้อหาตรงกับเรื่องที่เราจะทำรายงานหรือไม่นั้น มีวิธีคัดเลือกอย่างไร

- มีคำที่ค้นหาปรากฏที่ชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ
- ดูบรรณานุกรมหรือแหล่งอ้างอิงท้ายเล่ม
- ดูหน้าสารบัญในเล่ม
- ดูดัชนีหรือศัพท์ท้ายเล่ม

12. ถ้าต้องการค้นข้อมูลที่มีเนื้อหาทันสมัยควรค้นจากสารสนเทศประเภทใด

- หนังสือ
- บทความวารสาร
- เรื่องในสารานุกรม
- พจนานุกรม

13. จากข้อมูลนี้ คำว่า โศกนาฏกรรมของมหาวิทยาลัย หมายถึงอะไร

ขลิดาภรณ์ สงสัมพันธ์. (2545, 26 สิงหาคม- 1 กันยายน) โศกนาฏกรรมของมหาวิทยาลัย.

เนชั่นสุดสัปดาห์. 11(534) : 29

- ชื่อหนังสือพิมพ์
- ชื่อบทความ
- ชื่อนิตยสาร
- ชื่อหนังสือ

14. ถ้าต้องการค้นสารสนเทศเวลาด์ไวด์เว็บ เพื่อทำรายงานเรื่อง อาหาร GMOs ควรใช้เครื่องมือช่วยค้นข้อใด

- WebOPAC ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
- ฐานข้อมูลออนไลน์ ThaiLIS
- Google search engine
- ฐานข้อมูลที่ตีพิมพ์ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

15. ถ้าท่านค้น WebOPAC ของสำนักหอสมุด ฯ โดยใช้ค้นคำ การศึกษาไทย ได้ผลการค้นจำนวน 225 รายการ ต้องทำอย่างไร จึงจะได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ

- เพิ่มคำค้น เพื่อให้เรื่องแคบลง
- สืบหาจุดที่ละรายการ จนกระทั่งเจอชื่อเรื่องที่ต้องการ
- เปลี่ยนวิธีการค้น เป็นการค้นจากทุกเขตข้อมูล
- เปลี่ยนคำสั่งที่ใช้ เป็นการค้นโดยใช้ชื่อผู้แต่ง

16. เมื่อท่านใช้ข้อมูลที่ค้นมาจากบทความวารสาร จะต้องเขียนแหล่งที่มาของข้อมูลหรือไม่

- ต้องเขียนทุกรายการโดยเรียงเรียงไว้ที่บรรณานุกรม
- เขียนเฉพาะรายการที่เราคัดลอกข้อความมาโดยตรง
- ไม่ต้องเขียนเพราะไม่มีใครตรวจสอบ
- ไม่ต้องเขียนเพราะเรานำมาเรียบเรียงเนื้อหาใหม่

17. ท่านคิดว่าวิธีการวิจัยค้นหาสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์เว็บ มีประโยชน์อย่างไร

- ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีรายได้ดีในอนาคต
- ทำรายงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวิชาอย่างมีคุณภาพ
- เป็นคนที่ฉลาด รู้จักตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
- ประหยัดเวลาในการทำงาน พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

18. ข้อความใดที่ให้ความหมายของคำว่า อินเทอร์เน็ต (Internet) ได้ดีที่สุด

- คอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่บรรจุสารสนเทศทุกแขนงวิชาและมีจำนวนมหาศาล
- คอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ของสถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆที่เชื่อมโยงและใช้งานร่วมกัน
- คอมพิวเตอร์จำนวนมากที่มาเชื่อมโยงกันและให้บริการสารสนเทศหลากหลายรูปแบบ
- คอมพิวเตอร์ในแต่ละประเทศที่เชื่อมโยงกันโดยมีรัฐบาลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบร่วมกัน

19. เว็บไซต์ที่ให้บริการค้นหางานวิจัยและวิทยานิพนธ์ไทย <http://www.tiac.or.th> จัดทำโดยหน่วยงานประเภทใด

- สถาบันการศึกษา
- บริษัท ธุรกิจของเอกชน
- ผู้ให้บริการเครือข่าย
- องค์กรหรือหน่วยงานที่ไม่หวังผลกำไร

20. การค้นหาสารสนเทศเว็บไซต์เว็บ โดยใช้เครื่องมือช่วยค้น (search engine) เช่น yahoo altavista เพื่อค้นเรื่องเกี่ยวกับ การรักษาโรคมะเร็งโดยใช้สมุนไพร คำสั่งข้อใด ที่จะให้ผลการค้นที่ดีที่สุด

- โรคมะเร็ง AND สมุนไพร
- โรคมะเร็ง OR สมุนไพร
- โรคมะเร็ง NOT สมุนไพร
- ทุกคำสั่งได้ผลการค้นเหมือนกัน

21. การค้นหาสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีคำค้น 2 คำ โดยใช้ AND เชื่อมกันเพื่อวัตถุประสงค์ใด

- ต้องการให้มีคำใดคำหนึ่ง อยู่ในผลของการค้น
- ต้องการให้มีคำทั้ง 2 คำ อยู่ในผลของการค้น
- ต้องการค้นเฉพาะคำแรกเท่านั้น
- ต้องการให้ผลการค้นได้จำนวนมาก

22. ถ้าผลของการค้นได้ข้อมูลจำนวนมาก ควรทำอย่างไรจึงจะได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการเท่านั้น

- เปลี่ยนคำค้นโดยทดลองใช้คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียง
- ตรวจสอบความถูกต้องของการสะกดคำค้น
- ปรับปรุงคำสั่งโดยเพิ่มคำค้น เพื่อให้ตรงประเด็นที่ต้องการ
- เลือกใช้วิธีค้นแบบใหม่

23. การค้นหาสารสนเทศเว็บไซต์เว็บ โดยใช้เครื่องมือช่วยค้น (search engine) วิธีใดจะให้ผลการค้นที่มีประสิทธิภาพที่สุด

- สร้างคำสั่งค้นโดยใช้ AND หรือ OR หรือ NOT เชื่อมคำที่ต้องการค้น
- สืบจากหัวข้อหรือประเภทของเรื่องที่ระบบจัดทำไว้
- พิมพ์ข้อความที่ต้องการค้น
- เลือกใช้คำค้นที่มีความหมาย กว้างๆ

24. การแอบอ้างผลงานผู้อื่นในงานเขียนของตน หมายถึงการทำในลักษณะใด

- บันทึกเพิ่มรูปภาพที่ค้นจากเว็บไซต์เก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์
- ใช้แนวคิดของผู้อื่นเสมือนว่าเป็นความคิดของเรา
- แปลข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างประเทศโดยไม่ขออนุญาตจากเจ้าของ
- คัดลอกหรือยกข้อความในงานเขียนของผู้อื่นมาเขียนในรายงานโดยไม่บอกแหล่งที่มา

25. ข้อมูลในเว็บไซต์ต่างๆ นั้น มีลิขสิทธิ์ (copyright) หรือไม่

- มีลิขสิทธิ์เฉพาะข้อความ
- มีลิขสิทธิ์เฉพาะรูปภาพ
- มีลิขสิทธิ์ทั้งที่เป็นรูปภาพ ข้อความและการออกแบบ
- ไม่มี ทุกอย่างที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตสามารถใช้ได้อย่างเสรี

26. ข้อความใดอธิบายถึง สารสนเทศเว็บไซต์เว็บ ที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตได้ถูกต้องที่สุด

- ให้ข้อมูลที่ทันสมัยทันเหตุการณ์และมีเนื้อหาทุกสาขาวิชา
- เป็นแหล่งสารสนเทศที่มีคุณค่าเชิงวิชาการและมีความน่าเชื่อถือสูง
- สารสนเทศส่วนใหญ่ไม่มีคุณค่าหรือไม่มีคุณภาพที่จะเชื่อถือได้
- สารสนเทศที่นำเสนอมีความหลากหลายทั้งในแง่คุณภาพและเนื้อหาสาระ

27. เมื่อค้นหาสารสนเทศเว็บไซต์เว็บ ในเรื่องที่ต้องการได้แล้ว ควรพิจารณาคัดเลือกสารสนเทศเหล่านั้นอย่างไร

- ดูจากจำนวนผู้เข้าใช้เว็บไซต์แห่งนั้น
- ให้รายละเอียดของข้อมูลและบอกแหล่งที่เชื่อมโยง (link) จำนวนมาก
- ให้ข้อมูลที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ มากกว่าเว็บไซต์แห่งอื่นๆ
- บอกแหล่งที่มาของข้อมูลหรือชื่อผู้จัดทำที่สามารถอ้างอิงได้

28. สารสนเทศเว็บไซต์เว็บ ประเภทใดที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและทำรายงานของนิสิต

- ข้อมูลสถิติ ข่าวสารทางราชการ ข้อมูลของสถาบันการศึกษา
- ห้องสนทนา รายงานข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง
- ข้อมูลบุคคล หมายเลขโทรศัพท์ โฆษณาผลิตภัณฑ์
- รับสมัครงาน รูปภาพ แฟ้มเสียง จดหมายอิเล็กทรอนิกส์

29. ทำไมจึงต้องมีการประเมินค่าหรือคัดเลือกสารสนเทศที่ค้นได้จากเว็ลด์ไวด์เว็บ ก่อนการนำเนื้อหาไปเรียบเรียงทำรายงาน

- สารสนเทศที่ค้นจากเว็ลด์ไวด์เว็บ มีความละเอียด ลึกซึ้ง
- เนื้อหาของข้อมูลอาจไม่สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการใช้
- สารสนเทศนั้นอาจไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องหรือปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัย
- สารสนเทศที่พบมีความทันสมัยกว่าแหล่งสารสนเทศประเภทอื่นๆ

30. ข้อใดคือหลักสำคัญที่ใช้ในการประเมินคุณค่าสารสนเทศที่ค้นได้จากเว็ลด์ไวด์เว็บ

- รูปแบบหรือวิธีการออกแบบของเว็บไซต์
- ความน่าเชื่อถือของผู้เขียนหรือผู้จัดทำ
- ผู้ให้การสนับสนุนเว็บไซต์แห่งนั้น
- ปีที่ผลิตหรือเผยแพร่สารสนเทศ

31. ข้อความใดที่ให้ความหมายของคำว่า สารสนเทศเว็ลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web) ได้ถูกต้องที่สุด

- อินเทอร์เน็ต และ สารสนเทศเว็ลด์ไวด์เว็บ มีความหมายใกล้เคียงกัน สามารถใช้แทนกันได้
- อินเทอร์เน็ตมีขนาดเล็กกว่าและเป็นส่วนหนึ่งของเว็ลด์ไวด์เว็บ
- เป็นเครือข่ายสารสนเทศที่เชื่อมโยงกันทั่วทุกมุมโลก
- ให้บริการสารสนเทศแบบมัลติมีเดียและมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

32. ท่านคิดว่าข้อมูลที่ค้นได้จากเว็บไซต์ <http://www.lib.buu.ac.th> มีความน่าเชื่อถือเพราะเหตุใด

- มีผู้รับผิดชอบชัดเจนและจัดทำโดยสถาบันการศึกษา
- นำเสนอข้อมูลเชิงวิชาการเท่านั้น
- บอกที่อยู่ให้ทราบว่าเป็นเว็บไซต์ของประเทศไทย
- มีการปรับปรุงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

33. เพราะเหตุใดรัฐบาลจึงส่งเสริมให้ประชาชนใช้สินค้าที่ถูกลิขสิทธิ์ เช่น เทปเพลง โปรแกรมคอมพิวเตอร์

- แสดงถึงความมีวัฒนธรรมของประเทศไทย
- บอกให้รู้ว่ารัฐบาลเอาจริงกับเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์
- เป็นการส่งเสริมให้ผู้สร้างสรรค์ผลงานมีกำลังใจที่คิดค้นสิ่งใหม่ๆ
- ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้นโยบายทางการทูตบังคับให้ปฏิบัติ

โปรดอ่านข้อความนี้ แล้วใช้ตอบคำถามข้อที่ 34 - 36

AGE และน้ำมันปลาเสริมคุณค่าเพิ่มคุณประโยชน์ต่อการบำรุงสมองและความจำ

ผลจากงานวิจัยหลายชิ้นพบว่าในน้ำมันปลามีสารอาหาร DHA ที่จะช่วยให้เซลล์สมองมีความแข็งแรง ส่วน AGE จะช่วยให้เซลล์สมองมีความสามารถรับส่งสัญญาณกระแสประสาทรวมเร็วขึ้น AGE และน้ำมันปลาจะเสริมกัน ช่วยให้ความคิดความอ่านว่องไว เรียนรู้ได้รวดเร็วและความจำไม่ถดถอย เซลล์สมองที่ต้องทำงานตลอดเวลา ก็ได้รับการบำรุงดูแลเหมือนกัน การรับประทานโอเมก้า3in1 เพียงวันละ 1 แคปซูล จะช่วยการทำงานของระบบประสาทสมองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างเสริมความจำ....

@ This site was created by www.omega3in1.com

34. ท่านคิดว่าสารสนเทศในเว็บไซต์แห่งนี้จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด

- ๑. ชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ของน้ำมันปลา
- ๒. ข้อมูลที่พบจากงานวิจัยทางการแพทย์
- ๓. โฆษณาชวนเชื่อ แนะนำสินค้า
- ๔. ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

35. ผู้ผลิตเว็บไซต์แห่งนี้เป็นหน่วยงานประเภทใด

- ๑. องค์กรที่ไม่หวังผลกำไร
- ๒. บริษัท ธุรกิจเอกชน
- ๓. สถาบันการศึกษา
- ๔. สถาบันทางการแพทย์

36. ท่านคิดว่าข้อมูลที่นำเสนอในเว็บไซต์นี้ มีความน่าเชื่อถือหรือไม่

- ๑. เชื่อถือได้ เพราะบอกชื่อผู้จัดทำหรือผู้ผลิตเว็บไซต์
- ๒. เชื่อถือได้เพราะค้นได้จากอินเทอร์เน็ต มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง
- ๓. เชื่อถือได้เพราะอ้างถึงผลการวิจัยทางการแพทย์
- ๔. เชื่อถือได้บางส่วนและต้องตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งอื่นๆเพิ่มเติม

ตอนที่ 3 แบบประเมินความสามารถในการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศ

คำชี้แจง สมมุติว่าท่านได้รับมอบหมายให้ศึกษาค้นคว้าและทำรายงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาที่ท่านลงทะเบียนเรียนในเทอมนี้ โปรดพิจารณาข้อคำถามต่อไปนี้ พร้อมทั้งประเมินตนเองว่ามีความสามารถในการใช้และการเข้าถึงสารสนเทศในเรื่องต่างๆต่อไปนี้อยู่ในระดับใด

ข้อ	ลักษณะของงานที่ทำ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ไม่แน่ใจ
1.	วางแผนการดำเนินงานที่จะทำรายงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด				
2.	กำหนดหัวข้อหรือขอบเขตของเรื่องที่จะทำรายงานได้เหมาะสม				
3.	สามารถค้นข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีบริการในสำนักหอสมุด				
4.	รู้วิธีการใช้ WebOPAC และใช้วิธีการค้นได้อย่างเหมาะสม เช่น การค้นอย่างง่าย การค้นแบบซับซ้อน				
5.	สามารถค้น WebOPAC โดยใช้คำที่จะใช้ค้นเรื่องที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ				
6.	รู้วิธีการค้นข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ ฐานข้อมูลซีดีรอม				
7.	สามารถค้นหาสารสนเทศที่ต้องการโดยใช้เครื่องมือช่วยค้น google (ใช้คำค้นเป็นภาษาไทย)				
8.	สร้างคำค้นโดยใช้เทคนิคการค้นแบบบูลลีน (AND OR NOT) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ				
9.	ใช้เครื่องมือช่วยสำหรับค้นหาสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อเรื่องที่ทำรายงาน เช่น ดัชนีวารสาร บรรณานุกรม				
10.	สามารถวิเคราะห์เนื้อหาของสารสนเทศที่ค้นพบเพื่อพิจารณา คัดเลือก แยกแยะและตัดสินใจนำไปใช้				
11.	รู้หลักเกณฑ์การประเมินค่าสารสนเทศที่จะนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ				
12.	รู้วิธีการเขียนบรรณานุกรมบอกแหล่งที่มาของข้อมูล				

ข้อ	ลักษณะของงานที่ทำ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ไม่แน่ใจ
13.	สามารถเขียนการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลได้อย่างถูกต้อง เช่น หนังสือ บทความวารสาร สารสนเทศเวิร์ด-ไวด์เว็บ				
14.	สามารถเรียบเรียงสารสนเทศที่ค้นคว้ามาจัดทำเป็นเนื้อหา รายงานได้อย่างสมบูรณ์				
15.	สามารถวิเคราะห์เนื้อหาและความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์				
16.	อธิบายถึงความสำคัญของการอ้างอิงแหล่งที่มาของสารสนเทศที่นำมาเรียบเรียงเป็นรายงานของเรา				
17.	เข้าใจถึงความสำคัญของกฎหมายลิขสิทธิ์				

ขอขอบคุณนิสิตทุกท่านที่ได้ช่วยทำแบบสอบถามฉบับนี้